

KRISTENT Perspektiv

12. ÅRG. NR. 2, 2009

Fundamentalisme, der forarger

Fundamentalisme er blevet et håneord - et ord, der forarger. At insistere på, at Jesus er den eneste vej til frelse, opfattes som arrogant. Vi ser på, hvad fundamentalisme er, og hvorfor den forarger så meget.

Side 2

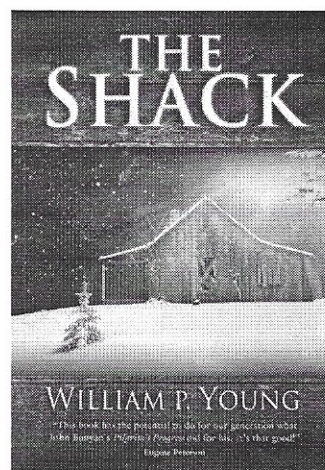

Seksualiteten på afveje

I serien om De ti Bud er vi kommet til det 7. "Du må ikke bryde et ægteskab".

Side 15

OGSÅ I BLADET...

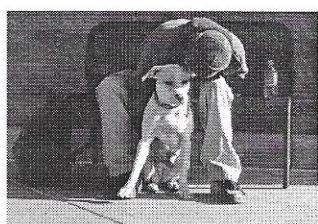
Hytten

Samtaler med Gud i en hytte. En af de bedst sælgende kristne romaner nogensinde. Vi har læst den.

Anmeldelse side 6

og meget andet...

Læs også videre i vores serier om Narnia-bogen "Det Sidste Slag" og om Jeremias' spiritualitet. . . God fornøjelse.

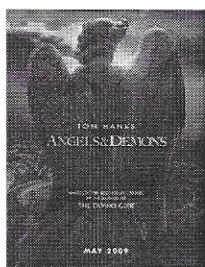
På samfundets bund

Jo, fattigdom eksisterer også i Danmark. Hvilket ansvar har vi over for de socialt udsatte?

Side 11

Kristi Himmel-
farts-salmer

Da Vincis-films
efterfølger

3 bøger om
spiritualitet

Hvad er en

fundamentalist?

Der er en tendens i tiden til, at et ord mere og mere kommer til at stå for de følelser det vækker, end for det som det egentlig betyder. Associationerne kommer til at overskygge ordets hovedbetydning og ender måske med at gøre ordet ubrugeligt i den betydning, det oprindeligt havde.

Det gælder i allerhøjeste grad ordet fundamentalisme og fundamentalist. I dagens sprogbrug er ordet afgjort et skælds- og håneord.

Ordene har fået fornyet opmærksomhed i forbindelse med Islams fremtrængning. Islam anerkender kun én religion og én sandhed, sandheden går op i en højere udelelig enhed, og den er absolut, universel og evig. Den offentlige og den private sfære kan ikke adskilles, lige så lidt som den religiøse og den politiske sandhed kan det.

Langt fra alle muslimer er fundamentalister i den her definerede forstand; som i kristenheden således er det også i Islam, at en meget stor del af dens tilhængere og udøvere bare er det af navn, fødsel, vane, kultur.

Men der er også en hastigt voksende gruppe, som er islamister, dvs. de er missionerende og er det ofte på en militant måde, og de ser det som deres opgave og

Af Louis Nielsen

kald at erobre verden for Islam.

Tolerance for Islam

Når vestlig uvidenhed om Islam koblet sammen med værdirelativisme, post-modernitet og sekularisering møder en militant udgave af Islam, som ikke alene insisterer på særrettigheder for sig selv, men også i stigende omfang forlanger, at andre skal tilpasse sig dens rettighedskrav, så vækker det undren og efterhånden også irritation og mistænksomhed.

Al religion, ikke kun Islam, men især kristendommen vækker irritation, afvisning og et voksende krav om, at man holder det for sig selv. Det paradoksale er, at mange i vort land og i EU viser større forståelse og tolerance over for Islam end over for kristendommen.

I den politiske korrektheds og menneskerettighedstænkningens navn er man villig til at gå meget langt med indrømmelser til islamisterne, samtidig med, at man aktivt arbejder på, at kristendommens tilstedeværelse og synlighed skal minimeres mest muligt. Europa har vendt kristendommen ryggen.

Tolerance som åbenhed for og villighed til at anerkende, at andre har frihed til at tænke anderledes, vælge anderledes og leve anderledes end en selv, har præget vore vestlige demokratier i umindelige tider; frihed, frihedstænkning og frihedsrettigheder har været et fast fundament under den måde, vore samfund blev opbygget på og administreret på, og er det vel stadig, men i den sidste tid har det føltes som om, at også dette er på retur.

Mere og mere opfattes demokrati som flertallets ret til at bestemme, og flertallet opgøres mere og mere som mængde og talstørrelser, der kan stilles op i kurver og diagrammer. Mere og mere kan vi tale om "en herskende mening", "opinion" og "trends" og mere og mere søges samfundet indrettet efter disse, og mere og mere underordner vi os disse. Ingen af os ønsker at være udenfor og blive opfattet som bizar, underlig, hægtet af udviklingen og frem for alt blive opfattet som fundamentalist.

Men flere og flere af os vil blive kaldt fundamentalister, og grunden til det vil blive mere og mere flydende. Bare det, at vi tror noget andet end flertallet tror, er nok til, at fundamentalist-etiketten kan blive hæftet på os. Flertallet tror ikke på Gud, medens vi tror på ham, altså må vi være fundamentalister.

Hvad gemmer sig bag udviklingen og tidens åndsklima, når sådanne for-simplinger kan finde sted? Det er det, vi gerne vil undersøge og forsøge på at give svar på med denne artikel.

Fundamentet

Islam og kristendom, hvor forskellige de end er, har noget tilfælles. Begge tror vi på en personlig, almægtig Gud og skaber. Vi tror også på, at Gudsrelationen er grundlæggende for hele tilværelsen.

Alt er ikke relativt, foranderligt og kulturelt tidsbestemt. Der er noget, som er absolut, universelt og evigt. Men Islam og kristendommen tilegner og udøver disse sandheder vidt forskelligt.

Her mellem mange andre ting skilles vore veje radikalt. Men vor kultur viger udenom at angribe Islam, for vi har set, at det indebærer ricisi, nogen gange endda store risici. Mentalt dovne og nydelsessyge som vi er, viger vi udenom alt, hvad der kan gøre ondt og være ubehageligt. Men krænkede er vi i vor selvopfattelse, og denne irritation lader vi gå videre til de kristne, som man godt kan angribe, uden at det kommer til at gøre ondt. At det forholder sig sådan er nok en forenklet forklaring, men den indeholder givetvis en del af forklaringen.

Det er svært at sige, at man tror på Gud, uden at man samtidig tror på noget uden for sig selv og sin egen verden, på en, som er absolut, og hvis ord er absolutte, en som er evig, uforanderlig, rådende og herskende, som har liv og død, verdener og alle ting under sin magt, kontrol og herredømme, en som har skabt mig, og som jeg ultimativt står til ansvar over for.

Men med en sådan tilgang til livet og tilværelsen har jeg allerede gjort mig til fundamentalist. For jeg har en grundvold, jeg bygger mit liv og min verdensforståelse på, jeg har en lov, som styrer min samvittighed og fortæller mig, hvad der er rigtigt og forkert, godt eller ondt, jeg har et sæt værdinormer, som sætter kursen for mine valg, og som jeg indretter mit liv efter. Jeg er ikke absolut herre i mit eget liv, det er der en helt Anden, som er.

Fundamentalist er man, når man bekender sig til et fundament, for den kristne til Jesus Kristus, som for os er "Vejen, sandheden og livet", den eneste, som kan føre os til Gud. Traditionelt definerer man i vor tradition og sammenhæng en fundamentalist som en, der tror på "Bibelens sandfærdighed, Jesu Kristi guddom og jomfrufødslen, det stedfortrædende sonoffer, kødets opstandelse og Kristi personlige genkomst" (Teologisk ordbog). Disse er "troens uopgivelige fundamentale lærdomme".

En liberal kristendomsforståelse kan udmærket fornægte en eller flere af disse uopgivelige lærdomme, og ordet "fundamentalisme" og "fundamentalist" opstod og fik for os og hos os sin specifikke be-

**Fundamentalist er man, når man
bekender sig til et fundament,
for den kristne til Jesus Kristus,
som er Vejen, Sandheden og Livet -
den eneste, som kan føre os til Gud.**

tydning ved det opgør, som i det forrige århundredes USA fandt sted med liberalismen. I denne oprindelige betydning og brug af udtrykkene vedkender vi os også fundamentalismen og erklærer os som fundamentalister.

Men siden har ordene antaget og optaget en række andre biklange, som vi ikke vil vedkende os. Associationen mellem "det politiske højre" i USA og fundamentalismen er vi ikke med på, anvendelsen af magt i abortbekæmpelsen lægger vi også afstand til, et bestemt børneopdragelsesprogram behøver vi bestemt heller ikke tilslutte os, ligesom det for os heller ikke hører med til troens grundlæggende og fundamentale indhold, at man skal være enig i en bestemt eskatologisk tolkning af Skriften (dispensationalismen: Darby, Gaebelin, Scofield, Tim LaHaye etc.), et bestemt syn på kirken. Frelsehistorien og måden Bibelen tolker sig selv på indenfor den bibelske kanon hører med til grundvolden (det fundamentale), men det gør specifikke fortolkninger ikke, her må vi være åbne for forskellige muligheder og tilstå hinanden en stor grad af frihed.

Fundamentalismen forarger

Det er ikke nogen ukendt sag, at evangeliet støder an, forarger og fremkalder hånlatte. Det var Jesus dybt fortrolig med, det var Paulus, det var alle apostlene, og før dem Moses og profeterne, og det er, hvad kirken i hele sin historie og eksistens har måttet leve med og tale

med overbærenhed og tålmodighed. Jesus, Guds Søn blev dømt som gudsbespotter, og han måtte sige til sin samtid: "Fordi jeg fortæller jer sandheden, tror I mig ikke". Paulus var selv en bespotter og forfølger, før han blev apostel og lidenskabelig forkynner af evangeliet om en korsfæstet og opstanden Messias, og han kom til at opleve og erfare, at dette "ord om korset er en forargelse for jøder og en dårskab for hedninger", og igen og igen gentog det sig, at for nogle blev evangeliet "en duft af liv til liv", medens det for andre blev og forblev "en duft (stank) af død til død".

Evangeliet ikke bare forlanger, at vi tror det, det forlanger også troslydighed, at vi modtager og underordner os Jesus som Konge og Herre.

Vantroen er overalt i den menneskelige natur, og vi følger instinktivt vantrøen, også selvom evangeliets og troens grunde både er substantielle og godt bevidnede. Når vi møder evangeliet (kristendommen) foregår der derfor en kamp i os, i intellektet, i viljen, i valget, en kamp, hvori også Djævelen er en aktiv medspiller.

Den store amnesti

Vi kan ikke og vi har intet mandat til at tvinge nogen. Det er ikke Helligåndens måde at arbejde og virke på at tvinge. Hvor kirken har gjort dette, har den gjort det i sit kød og har snarere modarbejdet Helligånden og virket modsat den forligelsens tjeneste, vi er kaldet

til. Kristendommen er her helt modsat Islam. En islamisering af verden kan udmærket foregå med våbenmagt, tvang og undertrykkelse. Det strider ikke mod Islams væsen, hvad moderat islamisme og Euroislamisme end siger herom og ønsker skal være sandheden.

Mennesker har frihed til at frasige sig Guds herredømme og afvise hans fremstrakte hånd. Gud indbyder gennem Jesus Kristus og forligelsesværket på korset os fjendske mennesker til at nedlægge våbnene og få tilgivelse for vor synd og vort oprør, få fred med ham og blive forligt med ham.

Evangeliets tidsalder er nådens tidsalder, det er forligelsens tidsalder, det er tidsalderen med den store amnesti. Alle kan komme og modtage syndsforladelse, frelse og evigt liv. Jesus er ikke kommet for at dømme verden, men for at verden skal frelses ved ham. Dommens dag venter, men den kommer med usvigelig sikkerhed.

Alle må engang stå frem for Guds trone, og spørgsmålet er da, om vi kommer som dem, der ved Jesus Kristus er blevet forligt med Gud og blevet Hans børn og arvinger, eller vi kommer som fjender af Gud, der vil blive dømt og bortvist fra hans ansigt for tid og evighed. Det er den overvejelse, konfrontation og det valg, evangeliet stiller os overfor og gør nu og hver gang, det lyder.

I 1906 digtede salmedigteren J. Santon den kendte salme "Kristus på Korset". I den salme beskriver han den dobbelthed vi konfronteres med, når forkyndelsen af korset rammer os:

Korset er sejrens og frelsens tegn,
anstød for kødets lyst;
korset er balsam og sildigreg
over et såret bryst

Verden forhåner det korsets træ,
stamper det hårdt imod.
Her finder syndere ly og læ,
renses i Jesu blod.

Budskabet om Jesus, den Han er, hans korsdød og hans opstandelse vækker stadig anstød, forargelse og modstand, dengang som nu. I dag er der kommet også andre temaer til, som gør bibelsk kristendom uspiselig for mange af tidens mennesker, intellektuelle som ikke intellektuelle.

Modviljen mod kristendommen sæt-

ter ikke kun ind på tankens og ideernes plads, meget ofte i dag er den på følelsernes plads. Det gør den (modstanden) så meget mere ubestemmelig og så meget sværere at sætte ind overfor. Alt er ligesom afgjort på forhånd, og vi får ikke et ben indenfor. Ordet "fundamentalist" ligesom ordene "racist" og "nazist" bliver udråbsord, afskysord, skældsord, som siger mere om brugerens følelser end om en intellektuel redelig holdning og indstilling til det ens medmenneske står for og virkelig mener. Ordbogsdefinitionen og den historiske udredning af disse ord og begreber er for længst glemte. Al meningsfyldt kommunikation er for længst gjort umulig. Had og ophidselse er det eneste, der bliver tilbage.

Den eneste sandhed

Af de ting i kristendommen, som virkelig forarger og ophidser et modernistisk sind, er selve sandhedskravet det mest iøjnefaldende. Evangeliets insisteren på, at Herren Jesus Kristus er Sandheden og den eneste vej til livet og til Gud føles utrolig arrogant og politisk ukorrekt helt ud i neglespidserne.

Forkyndelsen af synd og fald og det umulige i, at mennesket kan frelse sig selv er også en anstødssten af de store. Evangeliets basis i Guds personlige og aktive skabelse af universet, verden og alt liv, som er i verden og Guds universelle og evige herredømme forarger også. Det samme gør tanken om dom og muligheden for evig fortabelse (Helvede).

Bibelen og troens afhængighed af vidnesbyrdet i Bibelen om såvel Guds gerninger som hans talte ord er heller ikke hver mands kop the. Frelseshistorie og historicitet (det at det virkelig skete og skete i tid og rum), som også hører med til det, hvormed kristendommen står og falder, lader sig dårligt forene med tidens forkastelse af de store fortællinger.

Kristendommens understregning af Guds suverænitet og vores dybe afhængighed af hans nåde udfordrer jeg-kulturen, X-faktor holdningen, og "se mig! hør mig! læg mærke til mig!"-holdningen, vi er vokset op med. Kristendommens etiske imperativer er også tung, ja ligefrem uspiselig kost, for den som vil være samtidig og føle sig samtidig. Kristendommen bliver også udskreget for at være antifeministisk, chauvinistisk, diskriminerende mod bøsser og lesbiske.

Konklusionen på alt det er nok, at vi må acceptere fundamentalist-etiketten. Men vi vil forbeholde os ret til at forklare os og til selv at definere, hvor vi er fundamentalister og på hvilken måde vi er det. Det vil vi ikke overlade til medierne og den offentlige mening eller til følelsetyraniet.

Politisk kamp og indflydelse

Et andet og meget påtrængende spørgsmål, hvis svar der også er megen uenighed om forskellige kristne imellem, er i hvor stor en udstrækning kristne kan, skal, bør sætte deres præg på lovgivningen? Det skal tilføjes, at som samfundenes værdier er sat sammen i dag, er det ikke mange steder i verden, at kristne ligefrem kan sætte sig på lovgivningen og tvinge deres synspunkter igennem. Men kirken har tidligere haft meget stor magt, endda større magt end konge og kejser.

Traditionsmæssigt, teologisk og principielt opfatter både den ortodokse og den romersk katolske kirke sig som Guds rige og Guds repræsentant på jord og føler sig derfor kaldet til at få så megen indflydelse på statens love, anliggender og embedsførelse som mulig.

Kirkens indflydelse og magt har dog været stærkt aftagende både i øst og i vest de seneste 250 år, men den romersk katolske kirke udøver stadig en relativ stor magt i Syd-Europa og i flere latinamerikanske lande. Den lutherske kirke har som en af sine hjørnestene Luthers to-regimentelære, hvorefter kirken står for troen og det åndelige, medens fyrsten (staten) står for det verdslige regimente.

Den reformerte kirke (grundlagt af reformatoren Calvin) har traditionelt også søgt efter og udøvet stor indflydelse på politik og den civile magt i de lande, hvor den blev statskirke, hvilket den blev i Holland og i Skotland, i nogle tyske stater og schweiziske kantoner og til dels i England. Gennem udvandrende fra England og navnlig Skotland til de nye stater i Vest (USA) blev det amerikanske samfund skønt konstitutionelt erklæret som et sekulært samfund alligvel dybt præget af calvinismen. Det gør sig gældende den dag i dag, hvor det politiske højre nok rekrutterer hovedparten af sine medlemmer fra arvtagerne af disse.

Men et er, hvordan kirken historisk har forstået og omsat sin rolle i forhold til staten, et andet er, hvordan Bibelen,

herunder især Det Nye Testamente ser på denne. Med den tilgang og forståelse vi (dette blads redaktion og kirkelige baglan) anlægger på det spørgsmål, tilskriver Jesus og apostlene ikke kirken, menigheden eller Guds folk, noget politisk mandat.

Kirken kaldes ikke til at være en politisk magtfaktor i verden i denne tidsalder. Jesus Kristus har i sin opstandelse fået al magt i Himlen og på jorden (Matt 28:18, Joh 17:2). Navne, magter, myndigheder og troner er underlagt ham i den nuværende verden og i den kommende (Ef 1:20-23; Fil 2:9-11; Åb 5:12; 1 Kor 15:24-28). Men indtil Jesus kommer igen i skyerne med magt og megen herlighed (Matt 24:30) er dette usynligt for alle andre end for dem, som ser med evangeliets og troens øjne (Heb 2:8-9).

De hellige (Guds folk/ de kristne) skal engang dømme verden (1 Kor 6:3), men indtil da har ingen sådan opgave (1 Kor 5:9-13), og Peter viser os klart i sit brev, at vi må indrette vort liv i verden, som de fremmede og udlændinge vi er for verden (1 Pet 2:11-4:6).

Det betyder ikke, at vi ikke har et ansvar for verden og et ansvar for at advare mennesker om, at konsekvensen af at gøre oprør mod Guds lov og sandhed kan blive, at samfundet rammes af Guds vrede (Rom 1:18 ff.; Kol 3:5-6). Som enkeltpersoner kan vi, bør vi og må vi bruge den indflydelse, vi har til at gøre godt - også hvis vi har politisk indflydelse og administrativt magt - og til at hindre det onde. Men som kirke er opgaven, ansvaret og kaldelsen en anden, ligesom etikken, værdierne og "det gode liv" i kirken defineres efter andre forbilleder, målsætninger og motiver end livet i verden.

Det betyder ikke, at der ikke kan være sammenfald mellem et givent samfunds og dets borgeres moral og værdier og kristne menneskers ditto - når alt kommer til alt har vestens kultur i det hele taget været - og er det stadig - meget præget af netop kristendommen - men det betyder, at vi som kristne bevidst henter vor moralske kodeks og vor inspiration til at leve det gode liv fra Jesu lære, fra Bibelen, fra Helligåndens tilstedeværelse i kirken og i vore personlige liv, fra evangeliet om Guds rige og fra den nye skabelsesorden, som er kommet med Kristus.

I alle ting og i enhver henseende øn-

“

Evangeliets insisteren på, at Jesus er Sandheden og den eneste vej til livet og til Gud føles utroligt arrogant og politisk ukorrekt helt ud i neglespidserne.

sker vi at leve til Guds ære og glæde og til vor næstes gavn. Vi er stadig syndere og falder stadig i, så fuldkommenhed er der ikke, men vi ønsker at leve bevidst efter det, vi er blevet oplært i i Kristus, og som Helligånden til stadighed tilskynder os til.

Når nu selv vi kristne har svært med altid at leve det gudvelbehagelige liv, og der nogen gange foregår en heftig kamp og strid i os om at følge og indordne os under Guds vilje, så kan vi umuligt forvente og forlange, at ikke-kristne (uigenfødte mennesker) skal kunne gøre det.

Det gør det naturligvis ikke harmløst og uden konsekvenser at bryde med Guds lov og gøre oprør mod hans vilje, men det er ikke vores sag at "dømme dem, der er udenfor". Der kommer dog en dag, hvor Gud vil dømme jorderig med retfærdighed" (ApG 17:31).

Et humanistisk samfund, som principielt afviser at stå til ansvar overfor Gud og hans lov, kan tillade abort og samgifte mellem to af samme køn; kristne vil ikke kunne sanktionere nogen af dem, men vi kan ikke hindre, at det sker.

Vi bedrøves over det, men ændre det kan vi ikke. Vi kan advare mod det, men når vi gør det, bør vi være yderst omhyggelige med, hvordan vi taler, og hvordan vi fører os frem. Vi må aldrig lade det sådan få overhånd hos os, at det hindrer os i effektivt og troværdigt at forkynde evangeliet om frelse og tilgivelse i Kristus.

Vi må heller aldrig bruge det til at graduere og opdele synd med. Ligeledes må

vi vogte os for den selvretfærdighed og "frelsthed", der så let kommer til at tage magten over os, hvis vi ikke til stadighed er beskyttede af, at også vi har vor retfærdighed i Kristus og i blodet på korset, og kun i det.

Mennesker, som ikke kender evangeliet, ikke kender Bibelen og ikke kender Gud har svært ved at følge kristendommens moralske rationale. Vores første opgave er aldrig at prædike moral, men at prædike Kristus. Først når mennesker kommer til tro på ham og begynder at lytte til ham gennem forkyndelsen af hans ord og således lærer ham at kende begynder visdommen, godheden og kærligheden i hans bud at blive åbenbar.

Målet for kirken og dens forkyndelse er, at mennesker skal lære Kristus at kende, vide sig elsket af ham og komme til at elske ham igen. Det er, at vi skal blive nye skabninger i ham, et nyt menneske, som til stadighed opbygges og fornyes til lighed med sin skabers, frelsers og herres billede.

Fundamentalisme vil verden kalde det, og lad verden om det. Selv vil vi kunne tale om "Kristus- fundamentalisme" og være stolte over det. Men det er en fundamentalisme fyldt af nåde og godhed, varme, glæde og fred. I det stykke skulle verden meget gerne kende, at der er alverden til forskel mellem dem, som følger Kristus og f.eks. taliban.

Af Carsten Thomsen

Hvad siger du til en weekend i en hytte sammen med Gud? Eller rettere med Treenigheden, hvor du får lov at møde både Fader, Søn og Helligånd - og tilmed får lov at møde Sophia, der er Guds visdom? Interesseret?

Det tilbud får Mackenzie Philips (Mack) i den sværeste periode i sit liv, hvor han er i gang med at bearbejde en stor sorg.

Hytten er en gribende historie om, hvordan Gud forvandler en mands liv - hvor store dele af bogen er samtaler mellem Gud og Mack. De taler om ondskabens og lidelsens problem, Gud som dommeren og Gud som kærlighed, Kristi forsoning og tilgivelse og håbet om himlen - alt sammen relateret til Macks store sorg: Hans datter, der er blevet kidnappet.

Hytten er lidt af en litterær begivenhed - for da den blev sendt til forskellige forlag, ville ingen røre ved den - for kontroversiel og mærkelig til kristne forlag og for kristen til sekulære forlag. Så forfatteren William P. Young udgav den selv på sit eget forlag med hjælp fra et par gode venner. Og nu har den ligget som nr. 1 på New Yorks bestseller-liste, har solgt over seks million eksemplarer og bliver oversat og udgivet i mange lande. Ja, Hollywood er tilmed interesseret i en filmversion.

Det kontroversielle ved bogen er, at Gud Faderen viser sig for Mack som en afro-amerikansk pandekage-bagende kvinde, kaldet Papa. Jesus er, ja, Jesus - mens Helligånden åbenbarer sig som en asiatisk kvinde, kaldet Sararu (indisk for en blid vind).

Før vi går i lidt detaljer om, hvad denne Treenige Gud nu siger - må man spørge sig selv om ikke selve bogens form grundlæggende er for risikabel.

Burde Young ikke have veget tilbage for så direkte at lægge Gud ord i munden? Især når store dele af bogen er "samtaler", som Young siger at have haft med Gud, mens han bearbejdede sin egen sorg - og som han skrev ned under en længere periode i 2005. Samtalerne er virkelige og sande, historien som disse

samtaler er lagt i, er fiktion, siger Young på sin egen lidt tvetydige måde. Og han kommer ganske tæt på at sige, at det Gud siger i bogen, nærmest kommer fra Gud selv - selvom Young ville modificere det.

Dette er ikke allegori - det er heller ikke et alternativt fiktivt univers som det C. S. Lewis skabte med Narnia. I Hytten siger Jesus dit og dat - men man bør være forsigtig med at lægge Jesus ord i munden i enhver form for litteratur - hvis man ikke ligefrem citerer Skriften.

Der er ikke det nødvendige filter i Hytten, og jeg tror også, at det er derfor vi får så skarpe reaktioner på bogen. Folk oplever enten at Gud taler meget direkte til dem gennem Papa, Sarayu og Jesus - og oplever stor trøst og opmuntring af de dejlige opbyggende ord. Eller de vender sig voldsomt bort fra den alt for direkte tale, som de føler, at Young lægger på Guds egne læber, og som de kun ønsker at forestille sig komme, når de læser Skriften selv. Med denne reservation, så

lad mig gå lidt ind i samtalerne.

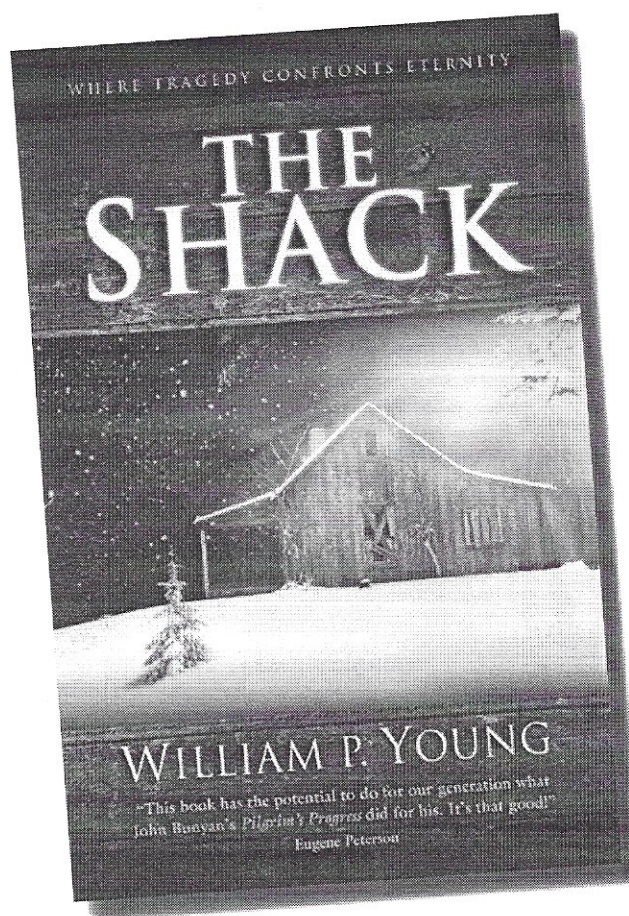
Lidelse og Guds kærlighed

Centralt i bogen står Macks problemer med at acceptere, at Gud har tilladt, at hans datter er blevet kidnappet og myrdet under en camping-ferie. Og langsomt kommer også dybe sår fra barndommen op til overfladen i samtalerne med Papa.

- Hvis du ikke kunne tage dig af Missy, hvordan kan jeg så stole på, at du tager dig af mig?, spørger Mack. Papa kommer ikke med nogle nemme derfor-svar til Mack, som hurtigt kan hjælpe ham med at bearbejde hans tab.

- Jeg ønsker at helbrede de sår, der har vokset i dig og mellem os. Min ven, der er ingen nemme svar, som vil fjerne din smerte. Tro mig, hvis jeg havde et svar, så ville jeg bruge det nu. Jeg vifter ingen tryllestok over dit hovede, som gør det altsammen bedre. Livet tager tid og en masse relationer.

I store dele af Hytten får Mack lov

til at placere Gud på anklagebænken og parlamentere med ham i det uendelige. Mack indser til sidst tåbeligheden i sine anklager mod Gud - især da Papa i en meget god scene i bogen udfordrer Mack til at overtage dommersædet og lade ham vælge hvilket af sine børn, han vil overlade til kidnapperen og morderen. Det er en af bogens stærkeste scener.

Hytten understreger mange gange Guds kærlighed og omsorg og ønske om at være en Ven i menneskers liv, som de kan snakke med fortroligt, intimt og personligt. Gud er med et engelsk modeord i disse tider relational. Mack bjergtages og fyldes med intens glæde over, at Guds hjerte er bøjet mod ham, og at Gud ønsker, at Mack står i et virkeligt, dybt og voksende forhold til Ham. Jesus siger et sted i bogen, at han ikke ønsker at være nr. ét i Macks liv, men at han ønsker at være alting i hans liv.

Især kristne i modgang og svære tider har taget Hytten til sig som en trøst og indsigt i Guds Faderhjerter for den enkelte.

Hellighed

Hytten gør selvfølgelig ikke krav på at være en afrundet systematisk teologi - William P. Youngs billede af Gud, som en hyggelig kokekone, smågrinende, tilbagelænet og med en afvæbnende attitude er et velment billede, der skal ændre vores stereotyper omkring Faderen som en gammel vred mand med hvidt skæg. Men jeg synes, at Young skifter en stereotyp ud med en anden - for den afro-amerikanske kvinde, der minder meget om Oraklet i Matrix-filmene, havner i den anden grøft.

Youngs Gud er alt for hygge-tanteagtig, tilgængelig - fraværende er en aura omkring Hyttens Gud af ærefrygt, respekt og ærbødighed - ja, fraværende er fornemmelsen af Guds hellighed, herlighed og majestæt, som jo er tydelig i Skriften, når Gud virkelig åbenbarer sig for folk. Der burde være en større balance og et større forsøg på at beskrive Gud sammensat i al hans kærlighed og hellighed. Da Ezekiel så Herrens herlighed blev han så overvældet af synet, at han kastede sig til jorden og sad syv dage stiv af rædsel (Ez. 1:28, 3:15). Denne side af Guds åbenbaring er visket ud.

Det er måske ikke en god sammenligning, men jeg kan godt lide C. S.

Lewis Kristus-figur - løven Aslan. Der er lejlighed til, at børnene kan rulle rundt i græsset og lege med ham og nyde hans samvær, men overordnet fornemmer børnene instinktivt, at man må træde varsomt og tale varsomt, når Aslan er i nærheden. For her er man på hellig og majestætisk grund. Og Aslans ord er få, men fyndige - og de har Skriftens Ånd i sig men udtales slet ikke så konkret.

Jeg føler, at Youngs forsøg på at forny vores billede af Gud har en slagside. At Hytten afspejler en moderne tendens til at ville gøre Gud mere lig os. Gøre ham mindre skræmmende, mere harmløs, mere rund, blød og håndterbar. En Gud, vi i højere grad kan manipulere med eller parlamentere med, en Terapeutisk Gud, der kan smile overbærende, når vi anklager Ham for det ene og det andet. Som bare ikke kan blive vred på os, uanset hvordan vi handler.

Synd og Frelse

Hyttens Gud har det også svært med at komme med direkte beskrivelser af syndens alvor. Læs blot følgende citater:

"Jeg behøver ikke at straffe folk for deres synder. Synden er dens egen straf, som ødelægger dem indefra. Det er ikke mit formål at straffe den, men det er min glæde at helbrede den", siger Papa. "I Jesus har jeg tilgivet alle mennesker for deres synder mod mig, men kun nogle vælger et forhold til mig" og "da Jesus

**Hytten understreger Guds
kærlighed og omsorg og
Hans ønske om at være en
Ven i menneskers liv, som
de kan snakke med intimt,
fortroligt og personligt.**

tilgav dem, som naglede ham til korset, så var de ikke længere i gæld til ham, eller til mig. I mit forhold med disse mennesker, vil jeg aldrig bringe det op, som de har gjort, eller gøre dem skamfulde eller forlegne".

Denne tone er ret konsekvent, hvor man ofte føler, at han underspiller syndens konsekvenser.

Reaktioner

Bogen har skabt voldsomme reaktioner, og der er et væld af kristne hjemmesider, der har dissekeret bogen ned til mindste detalje. Nogle med stor lovprisning, andre med advarsler om at læse bogen.

Dette er til syvende og sidst William P. Youngs bud på Gud. Young virker på mig, i hvert fald i de to lange foredrag jeg har hørt på nettet, hvor han forklarer om sin bog, som en oprigtig kristen, der har villet forklare, hvordan han selv blev hjulpet ud af sin modgang og sine problemer ved at erfare Guds kærlighed og tilgivelse.

Bogen er original og nærmest umulig at kategorisere.

Jeg blev selv rørt og grebet af historien, som går ind under huden, og flere af samtalerne var smukke og indsigtfulde, andre udfordrende, andre igen problematiske og svære at håndtere.

Oprigtig som Young sikkert er, så forbliver Hytten en blandet landhandel.

Af Louis Nielsen

Spiritualitet optager mange mennesker, men hvordan den skal opfattes, og hvad den indeholder, er det vanskeligt få noget klart svar på. Nogen gange har man fornemmelsen af, at der er lige så mange forskellige spiritualiteter, som der er mennesker, der dyrker den.

Spirituel søgning er ikke noget, kristne har monopol på. Selv ateister kan være spirituelt søgende, selvom det egentlig er en selvmodsigelse.

Mange elementer indgår i moderne kristen spiritualitet, både hentet fra oldkirken og middelalderens kristne mysticisme og mere moderne former for spiritualitet. Det gør det hele svært at forholde sig til og svært at bedømme.

Men den må, hvis den skal kaldes kristen, have sine rødder i kristendommen og være i pagt med det, som Det Nye Testamente beskriver som livet ved Helligånden eller som hellighedens vej.

Den må handle om livet levet med Gud, mætter i Gud, badet i hans glæde, om livet til hans behag og ære, om at finde sin opfyldelse i Kristus og ønske sig mere og mere af hans fylde, kende ham bedre, ligne ham mere for til sidst på herlighedens dag at blive ham lig.

Vejene og midlerne til at opleve dette er forskellige og individuelle, men den overordnede målsætning er klar (også selvom ikke alle vil sætte lige netop de ord på den, som vi har sat). Men veje og midler er ikke helt ligegyldige, nogle kan endda blive en positiv hindring.

Værre er det dog, hvis der opstår forvirring omkring endemålet og formålet med den spirituelle opøvelse. Nogen gange kan man godt få en fornemmelse af, at nogle former for kristen spirituel søgning er ude af fokus, og fejlopfatter både mål og midler.

Tre velskrevne bøger

De tre bøger om kristen spirituel søgning, vi vil anmelde her, er hver på deres måde gode og spændende bøger, velskrevne, men vidt forskellige både af indhold og disposition.

Den ene er vel nærmest en slags selvbiografi, en personlig livsfortælling,

men skrevet med vedkommende forfatteres spirituelle søgen som ledetråd; den anden er også en fortælling, men her om en uges tid tilbragt i et kloster i Sverige. Men her er det de indlagte refleksioner og dialogen/ diskussionen med Kierkegaard, som er det interessante og mest markante i den lille bog, og den tredje kunne vi næsten kalde en lærebog, en indføring i luthersk forståelse af hellig-gørelsens vej og væsen, eller i det, som forfatteren kalder "Kristusmystik".

Og alt skal blive godt

Grethe Livbjergs "Og alt skal blive godt" (Boedal i samarbejde med Katolsk Forlag, 2009; 229 kr) er hendes fortælling om hendes spirituelle rejse gennem livet fra barndommen til hendes nu høje alder.

Grethe Livbjerg er en kendt personlighed i dansk kirkeliv; ofte har hun noget godt og fornuftigt at sige om kristne og kirkelige emner. Mest kendt er hun nok som retræteleder og som foregangs- og talskvinde for kristen spirituel søgning i Danmark.

Grethe Livbjerg er katolik, men meget økumenisk af sind og disposition. Hun var også en del af den tidlige karismatiske vækkelse, som vi oplevede i halvfjerdsene af det forrige århundrede. Hun har oversat og skrevet adskillige bøger om mystikere i oldkirken og middelalderkirken, ikke mindst er hun fascineret af Johannes af Korset, Teresa af Avila og andre mystikere.

Grethe Livbjerg er opvokset i et indremissionsk hjem i Vamdrup i Sydjylland, men hun oplevede sit tidlige kristne miljø som alvorstungt, glædesforladt og nok for meget optaget af og fokuseret på synd. Vi fristes til at sige, at det er den sædvanlige historie om den negative oplevelse af at være opvokset i et vækkelsesmiljø, som så mange andre har fortalt om.

Tidligt får hun og udvikler hun, hvad hun kalder en længsel, en længsel mod "noget mere". Hun lider en del under angst og oplever også depression. Hun oplever, at troen opfattes som en præstation og hun længes efter, at Guds nåde kan komme til og få frit løb. Hun uddannes som lærer. Er også i en vis periode "pige i

huset". Bor både i Århus og i København og er aktiv i det folkekirkelige miljø, hvor hun end er. Hun bliver gift og får børn.

Hun stifter bekendtskab med Olfert Ricards samlede værker, "der nok fængslede, men ikke i længden nærede". "Stærkere", siger hun "virkede Oswald Chambers: Alt for Ham" og Stanley Jones' bøger (ældre KF'ere genkalder i alle tre nævnte arvegods fra deres egen ungdomstid). Thomas af Kempis': "Kristi Efterfølgelse" siger hun "mødte min længsel, men jeg fornemmede også i den en tung tone, der styrkede min tendens til at se for mørkt på livet". Grethe Livbjerg oplever også Moralsk Oprustning og miljøet omkring den.

Katolske tvivl og kampe

Hele tiden slås hun med angsten. Hun er en slider og overkommer, synes vi, det utrolige. Hendes refleksioner og kommentarer, som hun fremsætter, alt imedens hun fortæller sin livshistorie, sin pilgrimsvandring, er tankevækkende og ofte værd også for os at lytte til og lære af. Hun møder megen modgang, men har en forbløffende evne til at rejse sig igen og komme videre.

Interessant er hendes betragtning over hvorfor, og hvordan kun traf sin beslutning om at konvertere til katolicismen. Det skulle ikke være noget følelsesmæssigt, som drev værket, men det centrale, som for hende er kirken, embedet og sakramenterne og i nævnte rækkefølge.

I det valg og den prioritering adskiller hun sig meget fra os, men også i de efterfølgende kapitler, som er broderparten af bogen, kan vi finde meget, som er lærerigt.

Der er også noget i den katolske kirke, hun ikke bryder sig om, men som for hende kun er overfladen. (Den alt for store plads og den sentimentale tilgang til samme, som Mariadyrkelsen indtager i mange katolikkers fromhedsliv nævner hun selv som eksempel).

Grethe Livbjerg bliver ikke behandlet godt alle steder i den katolske kirke, hun oplever meget, som er hårdt og må have været meget frustrerende, men hun piver ikke; hun tager det med oprejt pande, og hun vakler aldrig i sin loyalitet. I det stykke kunne vi ønske os flere af hendes

slags.

Hendes bog er som sagt meget tankevækkende, og det er inspirerende at møde kristne med en så meget anderledes baggrund. Vi kan varmt anbefale den. Vi er ikke et sekund i tvivl om, at hun ønsker at komme Gud nær og leve Gud nær. Hun er ydmyg, åben og tolerant; hun lider under kirkens splittelse.

Kirken, embedet (paven, biskopperne, præsten, klosterordnerne) og sakramenterne er for hende vigtige dele i hendes opfattelse og praktiseren af kristendommen, ligesom hun er meget optaget af den kontemplative og mystiske spiritualitet, som katolsk fromhedsliv har meget af.

Bogens kapitler har følgende overskrifter:

1. De første barndomsår
2. Voksen alt for tidligt
3. Ungdom og ægteskab
4. I kirkens fællesskab
5. Det store opbrud
6. Livet i Norraby
7. Karismatisk liv- på godt og ondt
8. Arbejdet som retræteleder
9. Nat og angst
10. At hele Kristi legeme og
11. På den anden side af firs.

Vores opfattelse af, hvad sand kristen spiritualitet eller med det lidt mere gammeldags ord "åndelighed" er og vor forståelse af midlerne og vejen til hellighed er afgjort nogle andre; for os vil fokuseringen på Skriften f.eks. veje meget tungere end den synes at gøre i Grethe Livbjergs bog og mange andre også afgørende forskelle vil kunne fremdrages. Men alligevel kan vi lære noget af hendes historie, og det skal vi ikke snyde os selv for.

2. bog: Kristusmystik

En anden bog, men også optaget af det spirituelle liv er Uffe Kronborgs "Kristusmystik – om luthersk spiritualitet og helliggørelse" (Credo, 2008. 199 kr.). Det er den bog, som vi med lidt god vilje opfatter som en lærebog, en slags indføring i luthersk spiritualitet og helliggørelseslære. På den måde er det en vigtig bog.

Den indeholder også mange vigtige ting; de første kapitler om Den suveræne Gud og det, som Kronborg kalder Bi-

belsk Mystik (et ord som nærværende anmelder er meget forbeholden over for) er ligefrem fremragende, og det er der også meget i de efterfølgende kapitler, som er. Kronborgs tro må afgjort kaldes sund, bibelsk og evangelisk afstemt.

Hans bog kan der siges rigtig mange gode ting om, flere steder er den opbyggende, og hele vejen igennem er den oplysende, tankevækkende og udfordrende. Den er afgjort ikke sentimental eller florumvunden.

Vi får meget at vide, som vi ikke vidste før. Hans imødegåelse af "Det blændende mørke" i Johannes af Korsets, Meister Eckhardts og Wilfrid Stinissens mystiske spiritualisme (side 120-123) er en lise for sjælen ligesom hans indvending mod Wikstrøms "frem mod natten og lyset" primært gennem fordybelse, meditation og erkendelse" klart og tydeligt afbalanceres og holdes op mod Luthers korsteologi (side 123-125).

Alene de sider er hele bogen værd. Kapitlet om Helliggørelsen (side 125-150) er i alle henseender sundt og evangelisk og giver os en introduktion til, hvad helliggørelse bibelsk forstået er, som næppe kan være bedre.

Indholdsfortegnelsen giver os et godt overblik over, hvad bogen indeholder:

1. Indledning
2. En suveræn Gud (Gud den ophøjede og hellige; Gud den åbenbarede; Gud

den inkarnerede og Gud den iboende)

3. Bibelsk mystik (Mystik som bibelsk terminologi; definition af Kristusmystik; Du omslutter mig på alle sider og bor i mit hjerte; Genfødselen og Kristi anden inkarnation)

4. Kirkens hemmelige liv (Sakramental foreningsmystik; Order; Dåben; Nadveren; Lovsangen – fjerde nådemiddel?)

5. Det gode fællesskab (Brudemystikken, den store hemmelighed! Kærlighed er Herrens lue og åndelig kamp; Allerede bryllup – endnu ikke fest)

6. Den gode alenehed (Vær stille for Herren, hele jorden; Jesusmeditation; Ignatiansk vejledning; Retræte og tidebøn; Lys og ikoner; Kristuskransen, Jesusbønnen og Kontemplativ vandring)

7. Bøn og spiritualitet hos Luther (Meditation, bøn og anfægtelse; Sanselig sjælesorg; Udfordring fra mystikken og den indre vej; Idealet om ordløs bøn og kontemplation; Det blændende mørke – Guds bolig? Korsteologi)

8. Kristusmystikkens betydning for helliggørelsen (Retfærdiggørelse og helliggørelse; Hellig – som status og vækst; Identitetsspørgsmålet; Tre modeller for helliggørelsens vækst: Kristus bor i os; Større syndserkendelse; Reel vækst; Mortificatio carnis – kødets dødelse;

9. Den nye jord, Kristusmystikkens kulmination.

Uenighed i sakramentsyn

Hvor jeg står af er i sakramentsynet. Ordet og ordets forkyndelse indtager førstepladsen, men det forekommer mig, at både dåben og nadveren tilskrives større frelsende betydning end jeg ud fra Det Nye Testamente mener at kunne se, de har. Realpræsensen er og forbliver for mig en vanskelighed ved det lutherske nadversyn, ligesom den genfødende betydning, dåben tilskrives, er det.

Både dåb og nadver er vigtige handlinger uden tvivl; på en eller anden måde er Herren Jesus Kristus til stede, når vi samles om hans bord, men på en åndelig måde og ikke fysisk til stede i brødets og vinens skikkelse; ligeså både begravelse vi med Kristus og opstår vi med ham i dåben, men det er ikke dåben, som initierer denne forening, men troen på Herren Jesus Kristus og overgivelsen til ham gør det; dåben er seglet på og den ydre bekræftelse på foreningen med Kristus i hans død og opstandelse.

Afsnittet om lovsang under Kirkens hemmelige liv (kap. 4) er fremragende; bare rigtig mange ville læse det og tage det til sig. Den måde, hvorpå Kronborg får "allerede nu og siden hen" ind i sin gennemgang af det kristne liv er også fremragende. "Allerede bryllup – endnu ikke fest" er en utrolig god måde at sige det på.

Spirituelle øvelser

I kap. 6, som Kronborg kalder Den gode alenehed, og som handler om spirituelle øvelser og "teknikker", ligger efter min vurdering og smag bogens største hurdle. Kronborg gør det absolut nænsomt og forsigtigt og bestemt ikke docerende, men alligevel oplever jeg sådanne øvelser som en omvej, mere end som en hjælp. En åndelig disciplin til at gennemføre et regelmæssigt bønsliv og som hjælp til at styrke forsættet om at leve et helligt liv er uden tvivl nødvendig og ønskelig. Øvelser, der hjælper med at samle opmærksomheden og fastholde den, er sikkert også en god ting, men nok ikke for alle.

For mig er anførte øvelser og teknikker for fremmedartede, og forekommer det mig - sikkert i uvidenhed - kan de nemt blive mere en hindring end en hjælp i det personlige andagts- og opbyggelseliv. Den kristendomspraksis og kristendomsopøvelse, vi finder beskrevet i Det Nye Testamente, f.eks. i Hebræerbrevet

indeholder ingen af disse ting. Her er det mere et spørgsmål om at betragte Jesus Kristus og fastholde storheden af hans person og hans frelsesværk, det handler om.

Måske er det tidens alt for lidt Kristus-centrerede forkyndelse og alt for tilfældige og udflydende forkyndelse af Guds frelsesvej, der skaber disse behov.

På en eller anden måde udarter megen kristendomspraksis i en alt for individualistisk og menneskecentreret retning; selv når man søger at være gudcentreret ender det alligevel med, at man bliver menneskecentreret.

Sandsynligvis er jeg både uretfærdig og uvidende og måske også stædig, men alligevel forekommer det mig, at den simple og enkle vandring med Gud, som var et særkende for tidligere tiders protestantiske og navnlig evangelikale åndelighed, er mere i pagt med evangeliet og evangeliets ånd end den ritualiserede tilgang til spiritualiteten, vi finder i dag, og som spiller en afgørende rolle i Livbjergs bog og også en rolle i Kronborgs.

Alligevel er Kronborgs bog i allerhøjeste grad anbefalelsesværdig. Jeg har i mit eksemplar af bogen understreget flere afsnit og samlet flere citater fra den.

3. bog: Klosteret og Kærligheden

Den sidste af de tre bøger er Henrik Højlund "Klosteret og Kærligheden" (Boedal; 2009; kr. 99). Uden på nogen måde at ville nedtone den ros, jeg har givet de andre bøger med på vejen, forekommer denne mig alligevel at bære prisen.

Jeg skal villigt indrømme, at da jeg læste om Henrik Højlunds klosterophold i Kristeligt Dagblad, tænkte jeg: "Åh nej! Nu ikke også ham." Men mine betæneligheder vendte sig til overraskende glæde, da jeg læste hans tanker og refleksioner over sit korte klosterophold i et svensk protestantisk kloster.

Det er ikke så meget den korte og temmelig sporadiske skildring af oplevelsen af klosterbesøget, som fængsler og facinerer, som de indlagte refleksioner og eftertanker, som fylder den meget lille bog og udgør substansen i den. De er simpelt hen, hvad englænderne vil kalde "pure gold", eller er man vinkender "vin-tage" udgaven af ædle vine.

Højlund er uden tvivl opbygget af og fascineret af, hvad han møder i klostret,

men samtidig formår han at fjerne enhver kunstig aura både fra sig selv og fra oplevelsen af munkene og deres daglige liv, som sådan et ophold nemt kunne foranledige.

Befriende uhøjtidelig

Højlund forbliver hele vejen igennem sig selv, befriende evangelisk og befriende uhøjtidelig, hellig uhøjtidelig skulle vi måske sige, hvis sådan et udtryk giver mening. Ikke drengekåds uhøjtidelig forstås. Stilheden, roen og ensomheden og muligheden for uforstyrret refleksion bringer den ene perle af gode åndelige tanker frem efter den anden.

Samtidig er det også herligt befriende, at hans tanker ikke løsnes fra dagligdagen og fra dem han elsker, som han nu kommer til at længes efter på en ny måde. Genial er hans inddragelse af Kierkegaard og den førte dialog med samme.

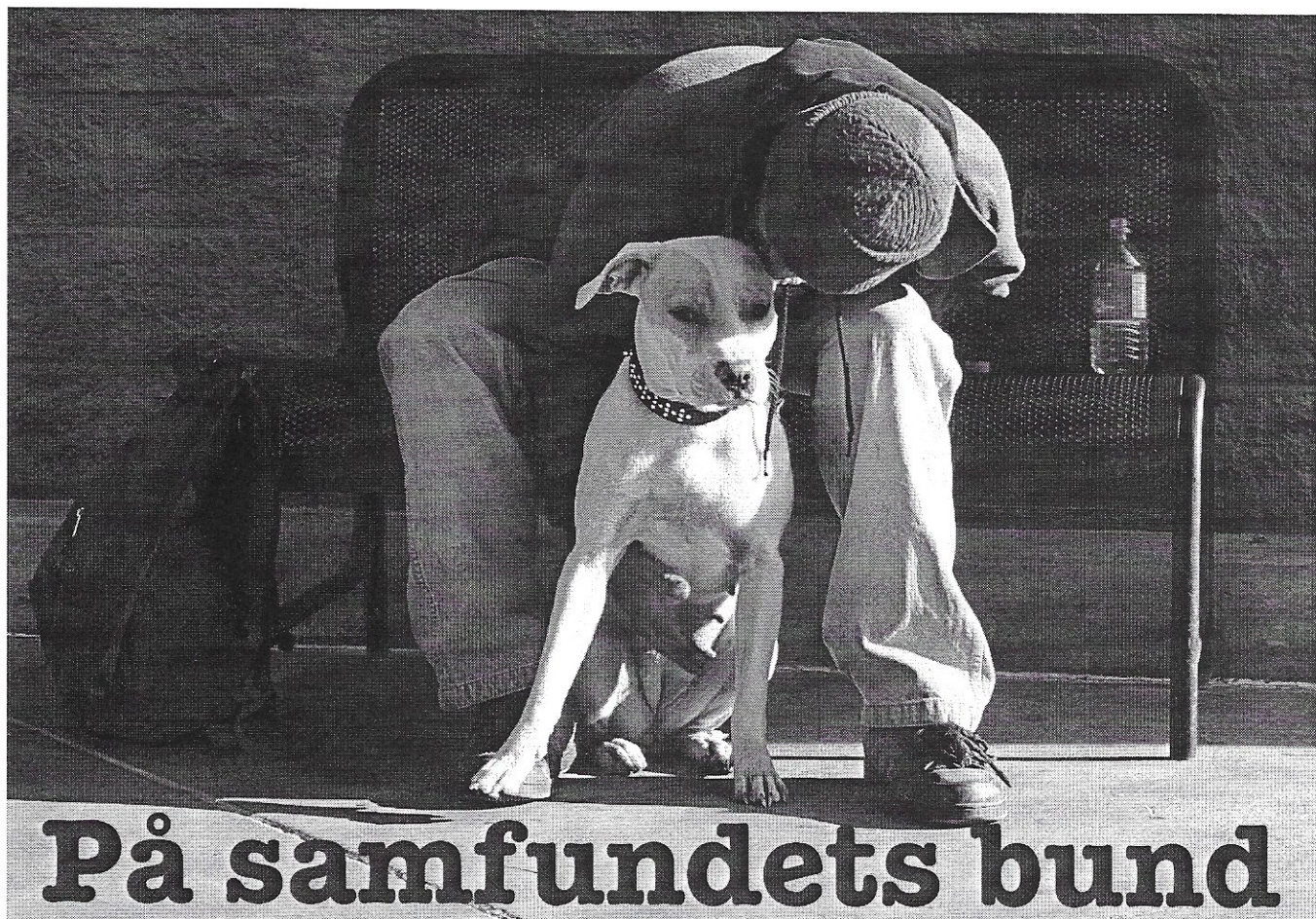
Højlund fremkalder længsel i os efter Gud, efter at kende Gud bedre, elske Gud mere, tjene Ham bedre, også beskue Gud i hans skønhed. Samtidig åbner han vore øjne for, hvor jordbundne vi egentlig er. Og det er en virkelig god øvelse.

Bogens overskrifter er følgende:

1. I klosterets skjul;
2. Du skal elske;
3. Eros;
4. Middagsdæmonen;
5. Herre, forbarm dig;
6. En nåde uden mål;
7. Ære være Gud;
8. Barnets første skridt;
9. Evigheden;
10. I klosterets stilhed.

Bogen anbefales på det hjerteligste. Den er på 78 korte sider, stillet op i små afsnit med tegninger ind imellem, nærmest som var den en kunstabog. Bogen ligefrem vrir med sætninger, man får lyst til at citere og glæde andre med.

Hvis Højlunds karske af evangeliet nærede og af evangeliet kontrollerede spiritualitet var spiritualiteten hos de mange i de kirkelige miljøer, var der grund til jubel, og vore betæneligheder ville forsvinde som dug for solen. Men det synes desværre ikke at være tilfældet. Men det trækker intet fra Højlunds bog, tværtmod. Læs den og giv den som gave.

På samfundets bund

Socialkonsulent i Frelsens Hær Astrid i Hjøllum Christensen skriver om fattigdom i Danmark og de socialt udsatte og hvilket kristent ansvar vi har i den forbindelse.

Jeg ved ikke hvor ofte, vi tænker på fattigdom i Danmark. Måske tænker vi på det til jul, når der bliver samlet ind. Måske kender vi en familie, der har det svært økonomisk, eller vores børn har en i klassen, der ser lidt anderledes ud.

Fattigdom er normalt ikke noget, der bliver forbundet med Danmark. Vi lever i et land, hvor der er finanskrisen. Men samtidig lever vi i et land, hvor der altid er råd til en biograffur, pizza og modetøj. Modetøj til børn er også blevet i høj kurs; skolebørn har Nintendo-spil, mobiltelefoner og ipods som et "must have".

Børn bliver underholdt til den helt store guldmedalje, med wild-card til Tivoli, årskort til Lego land og en tur til Lalandia. Voksne bliver inviteret ud at spise, drikker god vin, går i teatret o.s.v. Danmark er ikke et land der forbindes med fattigdom.

Alligevel lever der i Danmark 60.000

fattige børn, dette er de registrerede, så har vi alle dem, der kæmper en hård kamp for at overleve, men ikke kunne drømme om at bede om hjælp. Jeg er klar over, at ordet fattigdom i Danmark er et relativt begreb, vi snakker jo ikke om børn med udspilede maver og kraftig underernæring.

Vi snakker heller ikke om børn på gaden uden husly, men vi snakker om børn, der bl. a. p. g. a. økonomi har det svært. Børn der ikke som en selvfølge får kød til aftensmad, eller får frugt dagligt, børn der ikke kan deltage i normale sportsaktiviteter, fordi mor ikke har penge. Eller har svært ved at deltage til klassearrangementer, fordi beholdningen er løbet tør. For nogle familier er det at skulle til en børnefødselsdag, hvor de skal have en gave med til 40 kroner, det, der kan vælte læsset den dag.

Det kan være, at du sidder og tænker: Har det noget med os at gøre? Vi kan alligevel ikke gøre noget ved folks valg. De må have valgt forkert, når det ender sådan. Penge er vel heller ikke det vigtigste for et godt liv?

Problemet er bare, at skellet mellem rig og fattig i Danmark virker større nu

end blot for 10 år siden. De fattige familier er blevet mere marginaliseret, fordi overforbruget er blevet så meget større i andre familier. Og de familier, der bliver ramt, kæmper en hård kamp, og til tider uretfærdig kamp. I 2005 blev der lavet en stor undersøgelse i Danmark, der pegede på, at en stor gruppe danskere havde det godt, der var fremgang. Men der var en gruppe, hvor det går den modsatte vej, hvor det går ned ad bakke socialt og økonomisk.

Undersøgelsen viste, at især arbejdsløse, kontanthjælpsmodtagere, enlige forsørgere uden job og etniske minoritetsgrupper er ramt af fattigdom og social udstødelse. Undersøgelsen viste, at 2,3 % kan betegnes som socialt udstødte, fordi de ikke deltager på lige fod med andre i fritids-, faglige og politiske aktiviteter. Og 8 % skønnes for fattige.

Pengene styrer fritiden

Økonomi er omdrejningspunkt for rigtig mange ting i vores liv. Vil du deltage i en sportsaktivitet, en børne-teen lejr, i biografen, klassefest, have gæster til middag eller være spejder, spiller de økono-

miske rammer en rolle. Man bliver, det vi i daglig tale kalder, socialt udsat, fordi der ikke er penge på kontoen. Jeg er klar over, at der også findes mennesker, der ikke er socialt udsatte, skønt de ikke har penge, men der er ofte tale om mennesker, der grundlæggende har mange andre ressourcer.

Socialt udsatte har ofte et meget sparsomt netværk, en ringe opvækst og er ofte enlig forsørger. Familiene har ofte en problematisk måde at leve på, der er totalt kaos indenfor flere områder af deres liv. Mentale lidelser, manglende evne til at sætte grænser for eget liv, dårligt selvværd, længerevarende arbejdsløshed, tidligt moderskab, papirløst samliv eller familier med fire eller flere børn (sammenbragte eller børn med flere forskellige) er blot nogle af de ting, familierne oplever. Nogle af dem oplever også tungere ting såsom misbrugsproblemer og vold.

Man taler om, at man skal have sociale og økonomiske kompetencer for at kunne videreudvikle sig. Problemet er blot, at disse familier ofte ikke sidder inde med disse kompetencer. De er ofte selv opvokset i en familie, hvor det er gået skævt. De har aldrig lært hvordan man skal klare sig i dette liv, og det er nærmest på forhånd dømt til at mislykkes. De fleste af dem oplever langt hen ad vejen at have det svært med det omgivende samfund, de har konstant konflikter. De oplever en hverdag med kampe med kommunen om rettigheder, og det ganske enkelt fordi tingene ikke fungerer for dem.

Vi ved, at børn har brug for et varmt, intimt og kontinuerligt forhold til sine forældre. Den sociale relation er afgørende for, hvordan barnet vokser op og klarer sig blandt kammerater og fagligt. Et højt konfliktniveau mellem forældrene og samfundet indvirker direkte på barnet. Barnet i en konfliktfamilie bliver udsat for krav og forventninger fra forældrene, som er modstridende, således at barnet ikke kan imødekomme forventninger fra den ene, uden at det går ud over forholdet til den anden forælder.

Derfor fanges barnet i en konflikt, hvor det står som en lus imellem to negle. Når forældre konstant har konflikter, enten far og mor imellem, eller med kommune, daginstitution eller er i økonomiske vanskeligheder, mister forældrene ofte overskuddet til at støtte og tage sig af deres barn. Der står barnet

**Det at blive set, kan
være med til at lindre.
Vi kan være indkluderende
i vores liv, ikke danne
klikker. Vi kan være
lyttende og givende.**

så alene. Barnet selv kæmper ofte selv med at tilegne sig faglige og sociale kompetencer.

Når man først får startet på problematikken, kan det virke endeløst. Man kan tænke, jeg kan ikke gøre nogen forskel. Det er alt for massivt til, at jeg kan gøre noget.

Eller man kan tænke om familierne, at de ikke er ansvarlige, de ligger som de har redt. De er snyltere, dovne og de bør tage sig sammen, derfor ligger det udenfor mit ansvarsområde.

Jesus levede på bunden

Men Jesus taler netop om bunden af samfundet, Jesus gik blandt de udstødte. Han udfriede den spedalske og rakte ud til den prostituerede, selv da han hang på korset, i smerte, rakte han ud til røveren og sagde "sandelig siger jeg dig, i dag skal du være sammen med mig i paradiset" (Lukas 23 v.43). Vi kan ofte romantisere Jesu død på korset. Men selv da han var i ufattelig smerte, rakte han ud til "bunden af samfundet". Dem ingen ønskede at have fællesskab med, dem alle for længst havde forkastet.

I Mat. 22 v. 36-40 står der "Mester hvad er det største bud? Han sagde til ham: Du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte og af hele din sjæl og af hele dit sind. Det er det største og det første bud. Men der er et andet, som står lige med det: Du skal elske din næste som dig selv. På de to bud hviler hele loven og profeterne." Det er altså ikke nok, at vi som kristne elsker Gud, der er også et påbud om at elske vores næste. Jesus kalder os til næstekærlighed, han kalder os til at gå en ekstra mil for andre. Også dem som er udstødte af samfundet.

Det er ikke lovtrældom, jeg taler om, det er ikke ud af en pligtfølelse, men ud af taknemmelighed over, hvad vi selv er blevet givet. Og en bevidsthed om Jesu forbillede. Vores indstilling til næsten afslører vores kærlighed til Gud. Hvis vi har kærlighed til Gud, har vi et ønske om, at vores liv skal bære frugt, og vi kender vores forpligtigelse til at være lydige mod hans ord. Når man ser en ny-kristen, ser man en iver efter at lære Gud at kende, at være i nærvær med ham, at dele ud af hans ord og give videre af den kærlighed og nåde, vedkommende selv har fået lov til at erfare.

Vi er blevet givet frelsen, vi skal ikke dø, vi skal en dag være sammen med ham i evigheden, og her på jord får vi lov at opleve hans guddommelighed i vores hverdag. Det er en misforståelse, hvis man kun har tid til at leve for Gud i pligt, og glemmer at leve med ham, tilbede ham, og bevidst hvile i hans kærlighed. Der står, at vi er kaldet til "at glædes i Herren altid". Så der må gerne være masser af glæde i vores liv.

At blive set

Men kan vi gøre noget, der gavner social og økonomisk udsatte i Danmark? Det kan vi i Guds kraft og nåde. Børnene i disse familier har brug for at blive set og hørt, at der er nogen der er vidne til, at deres liv er hårdt og uretfærdigt. Og de voksne kan have brug for nogle sparringspartnere, nogle der gør dem opmærksom på, at livet kan være anderledes.

Det at blive set, kan være med til at lindre. Vi kan være indkluderende i vores liv, ikke danne klikker. Vi kan sørge for ikke at lave så dyre arrangementer, at alle ikke kan være med. Vi kan være lyttende og givende.

Jeg hørte en kvinde fortælle, at da hun var barn, blev hun banket af sin far. I nabolaget boede der en ældre kristen dame, her søgte kvinden ly som barn. Den ældre dame gjorde ikke andet end at give pigen småkager og mælk og lytte til hende. Da kvinden blev voksen stod denne kristne dames vidnesbyrd klart for hende. Siden hen har hun søgt hjælp i kirken.

Vi kan som denne ældre dame være et vidnesbyrd i det små, ved at tage os af det vi ser, ved at drage omsorg for mennesker omkring os. Det koster noget, men det giver velsignelse tilbage.

Gennem Stalddøren

Vi sluttede sidste artikel med kong Tirians slæben Rishda Tarkan med sig ind gennem stalddøren.

Historien om, hvad der skete på den anden side stalddøren, står uklar for mig, og jeg føler mig usikker på, hvad Lewis har tænkt sig med den.

Følger han her en påvirkning fra den katolske middelalderkirke og Dante og forestillingerne de havde om det hinsides og det, som sker umiddelbart efter døden for den evige salighed oprinder? Måske? måske ikke?

Der er grund til at gå forsigtigt til værks, når vi taler om de hinsides ting. I store træk taler Det Nye Testamente klart om disse ting, men maler det med en bred pensel. Når det gælder detaljer i billedet, vi gerne ville kunne se klarere, er vi på mere usikker grund.

Hvad sker der mellem døden og opstandelsen? Går vi direkte ind til himmelens salighed eller er der en mellemtilstand? Hvor skal vi placere regnskabsaflæggelsen, det moment hvor Herren kalder os til at gøre rede for vort liv, hvor vi skal træde frem for "Guds domstol"? Er der én mellemtilstand for de salige døde? og en anden for de fordømte?

Overgang mellem liv og død

Tilbage i Narnia ved afslutningen af dets historie, så må alle gennem "stalddøren". Det er også tilfældet i England, selvom der ikke her er tale om en stalddør, og dog? For hvad er stalddøren et billede på? Det får vi klarhed over i kapitel 13, hvor det viser sig, at stalddøren har forbindelse til julenat og Bethlehem, altså til Herrens Jesu Kristi komme til verden.

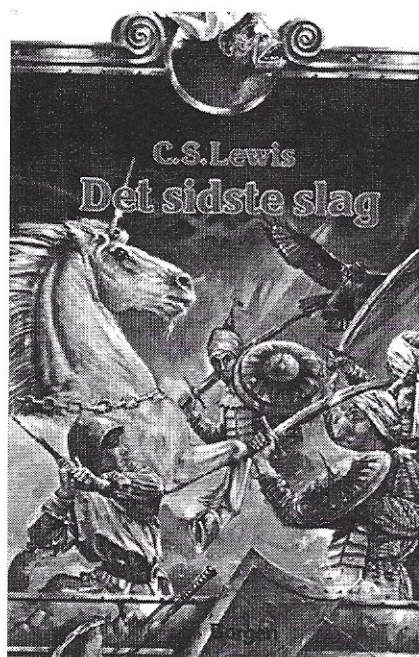
Der er en afgørende forskel på, hvordan vi vil komme til at opleve "stalddøren", når det engang bliver vores tur til at gå gennem den.

Stalddøren forekommer at være skellet ved overgangen mellem livet og døden, tiden og evigheden, et skel alle engang skal passere, i Narnias billedsprog skellet mellem Narnia og Aslans eget land eller for ikke-narniere, skellet mellem at tilhøre Aslan eller at tilhøre Tash.

Tash står for den Onde selv, for død,

Kommentar til kapitel 12 i C. S. Lewis' Narnia-bog "Det Sidste Slag".

Af Louis Nielsen

gru, helvede, for evig fortabelse. Stalddøren bliver det sted, hvor levende skabninger enten lukkes ind hos Aslan eller føres bort af Tash. Men netop et sted, en slags grænseovergang, og ikke det permanente tilholdssted, dødsriget, men endnu ikke Himmelen eller Helvede.

At gå ind gennem stalddøren betyder, at nu er sandhedens time kommet, nu afsløres løgne, bedrag og illusioner, medens stalddøren for andre for evigt stadfæster det, de altid har troet på, virkeligheden bag al virkelighed selv.

Dødsriget

Rødmis blev sindssyg, ødelagt som skabning for evigt ved oplevelsen af, at der var en åndelig virkelighed, at Aslan repræsenterede den virkelige verden, medens den politiske ideologi, han havde bygget op og ville bygge verden på, var løgn, bedrag, magtsyge og korrupsion.

Aben Finte afsløredes som en bedrager,

punkteredes i sin opblæsthed, viste sig tom og var så borte. Rishda Tarkan, som aldrig havde troet på Tash, men alligevel havde hidkaldt ham, bliver halet op af Tash som en høne, der hakker efter en orm, og mellem Tash's arme ført bort til sit evige bestemmelsessted.

Bibelen kender til et dødsrige, Sjeol i Det Gamle Testamente, Hades i Det Nye -, et sted eller en tilstand, hvor de døde befinder sig til dommedag. For dem, der dør i troen på Kristus, er det ligesom om, at Dødsriget er borte, ikke er længere, men at døden blot er at "komme hjem", at være "borte fra legemet og hjemme hos Herren" (2 Kor 5:8), at opleve det, som Paul Gerhardt synger om i sin salme:

"Os dog ingen død kan true,
men dens bud, løser ud
tusindfold af møde (møje),
lukker dør for sorgestimlen,
så vor sti, bliver fri
ind til fryd i Himlen".

Hvor Lewis til slut nåede hen med disse spørgsmål, skal jeg ikke gøre mig klog på. I vor fortælling er det som om, at vejen fra det, der er bag stalddøren og til Aslans nærvær og hans evige rige er kort, meget kort, men i flere af hans essays og allegorier synes han at gå ind for en slags skærsild, en nødvendig lutringsproces før vi kan ikklædes Kristi herlighed.

Dick Lucas, som ellers har megen agtelse for Lewis sagde i en prædiken, at "Lewis ikke fuldt ud havde forstået, hvad retfærdiggørelse af tro indeholder". Men i "Det sidste slag" ser vi de elskede skikkelser fra Narniakroniken ligesom herliggjorte og i deres himmelske skikkelser lige og umiddelbart efter, at livet for dem sluttede, hvad enten det var i England eller bag stalddøren i Narnia. Det følgende kapitel vil kaste mere lys over dette.

Tash har ingen magt bag stalddøren. Han kan ikke gøre dem noget ondt, som ikke er hans, og straks han befales til det i "Aslans og kejseren hinsides havet, Aslans faders navn", må han forføje sig. "Død, hvor er din sejr? Død hvor er din brod? Dødens brod er synden, og syndens kraft

er loven. Men Gud ske tak, som giver os sejren ved vor Herre Jesus Kristus!" (1 Kor 15:55-57).

"For jeg er vis på, at hverken død eller liv eller engle eller magter eller noget nuværende eller noget kommende eller kræfter eller noget i det høje eller i det dybe eller nogen anden skabning kan skille os fra Guds kærlighed i Kristus Jesus, vor Herre" (Rom 8:38-39).

Festtøj er hverdagstøj

Kong Tirian oplever nu, at bag stald-døren befinder sig et helt galleri af Narnias tidligere konger og dronninger. Polly, Digory og Peter, Edmund, Lucy og Eustace er her med kroner på hovederne og i kongeligt og festligt skrud, og hvem er det, der også er her? Det er Jill. Tirian følte sig snavset i deres selskab, kommende fra slaget. Men hvad er nu det? Også han er "ren og frisk og iført den slags klæder, som han ville tage på, hvis der var fest på Cair Paravel". Lige her er det svært at finde spor af nogen skærsild; uden at vide det er Tirian allerede i festtøjet. "Vi skal alle forvandles, i ét nu, på et øjeblik ved den sidste basun; for basunen skal lyde, og de døde skal opstå som uforgængelige, og vi skal forvandles" (1 Kor 15:51-52).

I en parentes følger Lewis humoristisk til: "Men i Narnia var ens 'pæne tøj' aldrig ubehageligt at gå med. I Narnia forstod man at lave tøj, der var lige så rart at have på, som det var smukt at betragte, og ting som stivelse eller gabardine eller elastik fandtes intet steds i landet".

Bemærkningen om tøjet reflekterer nok Lewis' egen holdning. Festtøj føles ofte ubehageligt og bevægelseshæmmende. Men ikke i Narnia, og kunne vi føje til, da slet ikke i Himmelen. Hellighed, gudsfrygt og andre kristne dyder er ofte hjemløse i verden og i livet. Vi kan have svært ved at virke naturlige, være virkelig os selv i verden. Men i Himmelen vil livet i Kristus og i hellighedens skønhed ikke være fremmedartet og ikke i nogen henseender være begrænsende. Tværtimod finder vi vor sande frihed dér. Festtøjet er blevet hverdagstøjet.

Susan draget af verden

Men der var en i det ophøjede selskab, der manglede, Susan. Tirian spørger forundret til hende: "Ifølge de krøniker,

jeg har læst, burde der være en til. Har Eders majestæt ikke to søstre? Hvor er dronning Susan?" Og Peter svarer alvorligt: "Min søster Susan er ikke længere en af Narnias venner".

Susans fravær og Peters svar åbner for kommentarer fra Eustace, Jill og Polly, indtil Peter afslutter konversationen med et "Lad os nu ikke tale om det nu". Det vender vi tilbage til om et øjeblik.

Susans fravær piner vennerne. De kan ikke forstå det, men godt forklare det. Susan er kommet til at foragte sin barndoms oplevelser, siger Eustace. Hun vil være voksen, og kan ikke blive det hurtigt nok. For hende er alt det med Narnia blevet "fjollede lege, som vi legede, da vi var børn". Hun har ikke lært Aslan at kende "under det navn, han har i hendes verden" (Jesus). Nu betragter hun alt det med Narnia som pjank og fjollede lege.

Den udlægning er der mange, der gerne vil tilskrive kristendommen: Den er fabler fortalt for børn og barnlige sjæle. Men i det voksne liv, læs det virkelige liv, siger de, er den ikke til nogen nytte.

Med hensyn til det med "barn"/"voksen" rummer evangeliet noget af et paradoks. På den ene side gælder det, at "hvis I ikke vender om og bliver som børn, kommer I slet ikke ind i Himmeriget" (Matt 18:3). På den anden side er Kristus "Guds hemmelighed i hvem alle visdommens og kundskabens skatte er skjult" (Kol 2:3), Vi må blive dårer for at blive vise (1 Kor 3:18), blive som børn og dog ønske og presse på for at blive "voksne", modne i Kristus (Heb 6:1; 1 Kor 14:20; Ef 4:14-16).

Som sine andre søskende oplevede Susan Narnias virkelighed men det satte sig ikke blivende spor i hendes videre udvikling hjemme i England. Andre ting kom til at fylde hendes liv, og efterhånden afviste hun helt narniaoplevelsen og tolkede den som fjollede barnelege.

Jill ser Susans frafald fra en mere pigelig side: "Årh, Susan!" "Hun er efterhånden ikke interesseret i andet end nylonstrømper og læbestift og indbydelser. Hun kan simpelt hen ikke blive voksen hurtigt nok". Susan er kommet til at minde om en anden kvindeskikkelse, vi tidligere har mødt i Narnia, nemlig Lasaraleen fra "Hesten og drengen", de som bliver fanget ind af "tilværelsens ulidelige lethed", af glamour, tant og tomhed, som gerne ligesom Esau "sælger sin førstefødselsret for en eneste ret linser" (Heb 12:16; se

også 2 Tim 3:4 og 1 Joh 2:15-17).

Fyrstinde Polly, den ældste i selskabet, ser på Susans frafald med den ældres livserfaring: "Jeg ville ønske, hun ville blive voksen. Hun spildte alle sine år i skolen med at gå og ønske, at hun var så gammel, som hun er nu, og hun vil spilde resten af sit liv på at forsøge at undgå at blive ældre. Det eneste, hun tænker på, er at komme frem til det mest fjollede tidspunkt i sit liv, så hurtigt hun kan, og derefter at blive der, så længe hun kan".

Den udtalelse er bemærkelsesværdig på mere end én måde. Vore kongelige venner er åbenlyst ikke klar over, hvor i historien, de befinder sig. Det går først op for dem, da Aslan senere forklarer dem det. I England er de af dem, som var der, døde, og det samme er de, som var og kæmpede i Narnia, men her på den anden side staldøren lever de.

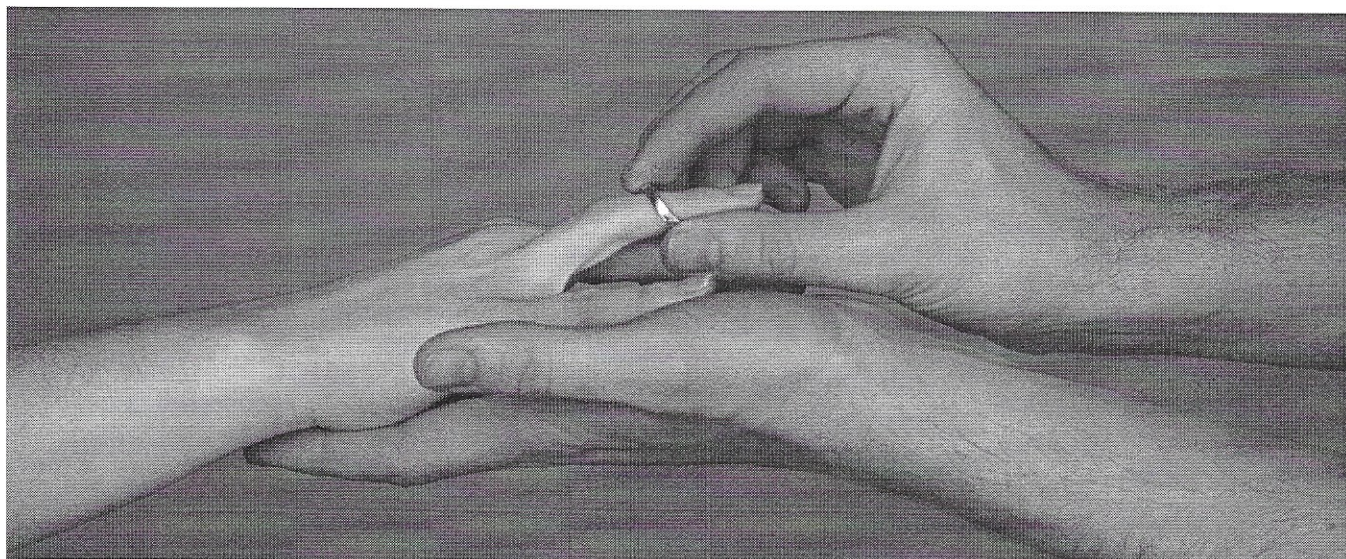
Verdens ende er kommet. Susan har nu ingen mulighed for at ændre på noget som helst i sit liv, men i Pollys optik er "omvendelse" stadig mulig, og det er hvad hun så inderligt ønsker for Susan.

Men hvor sørgelig er ikke den profil, Polly tegner af Susan. Lewis skrev i 1956. Man kunne mene, at han skrev profetisk om de mange, som i dag nægter at blive voksne, om ungdomskultens og "drengerøvs" generationen, som er dagens trendsættere, generationen som sætter selvet og velbehageligheden i højsædet og nægter at tage livet alvorligt, nægter ansvaret, vil være kammerater med deres børn, men ikke fædre. Lewis må have anet dens komme, allerede i de ting og tendenser, han så og oplevede i sin tids kultur og samfundsliv.

For Susan er det Narnia, der er fjollet. Tingene er blevet vendt på hovedet i hendes forkvaklede sjæl. Men hvem er det, som er fjollet? Mon ikke hende selv med hendes ene tanke om at "komme frem til det mest fjollede tidspunkt i sit liv, så hurtigt hun kan, og derefter blive der, så længe hun kan".

Kong Peter ønsker ikke denne tanke fortsat. Han er selvfølgelig ked af det på sin søsters vegne. Men det skal ikke hindre dem i at nyde det "land", de nu befinder sig i: "Se! Her står de dejligste frugttræer. Lad os smage på frugterne".

Tirian ser sig for første gang omkring og forstår "hvor ualmindeligt besynderligt dette eventyr var". Det må vi give ham ret i. De følgende kapitler vil vise hvor meget, han har ret.

Seksualiteten på afveje

Det 7. bud - Du må ikke bryde et ægteskab

I har hørt, at der er sagt: "Du må ikke bryde et ægteskab." Men jeg siger jer: Enhver, som kaster et lystent blik på en andens hustru, har allerede begået ægteskabsbrud med hende i sit hjerte. Hvis dit højre øje bringer dig til fald, så riv det ud og kast det fra dig; for du er bedre tjent med, at et af dine lemmer går tabt, end med, at hele dit legeme kastes i Helvede.

- De siger hele tiden, at de skal ud og "sexe", og de gør det allevegne. Der er ingen steder, der er private. Hvis døren står på klem, er det tilladt at gå ind og være med, og hvis døren er lukket, er der alligevel mulighed for at kigge ind, forklarer Bubber og tilføjer, at han på ingen måde er forarget over swingerne.

- Det er sundt at være så åbne om tingene - det giver jo et hav af muligheder.

Bubber om sit besøg i en swingerklub i reportageserien "Danmark ifølge Bubber".

Guds vilje med det seksuelle samliv er, at det hører hjemme i ægteskabet mellem en mand og en kvinde. Enten ægteskab med fuldstændig troskab eller også total afholdenhed.

Så enkelt kan det egentlig stilles op. Så enkelt udtrykkes det på de første

Af Carsten Thomsen

sider i Bibelen, hvor der står, at manden binder sig til sin hustru, og de bliver ét kød. Dette vers citeres af Jesus, når han præciserer ægteskabets natur, dette vers benytter Paulus til at understrege alvoren ved utroskab med en prostitueret.

Men et er at skrive det ned så kontant og enkelt. Noget andet er at acceptere det, som Guds vilje. Ikke bare med et suk og nærmest modstræbende erkende, at Gud desværre er seksualitetens store lysslukker, og at andre har et mere frigjort og naturligt forhold til seksuelt samliv, mens kirken krampagtigt fastholder et gammeldags syn, som den alligevel ikke kan overholde.

Det syvende bud udspringer fra Guds egen karakter. Fra den person, Han er. En Gud, der holder pagter. En trofast Gud, der binder sig til sit folk og ønsker at beskytte det og fremelske det bedste i det. Vi skal også i vores forhold afspejle og reflektere Guds egen karakter. For det peger til syvende og sidst tilbage på vort forhold til Herren, vor troskab over for ham.

Er vi overbevist om, at Gud ikke taler til os som en asketisk livsfornægtende

munk, men som en læge, der ønsker at helbrede os, som en kærlig Fader, der ønsker at beskytte os mod synd, som en Skaber, der ønsker, at vi har de bedste rammer, hvori hans gaver kan udfolde sig og blive til hans pris og vor velsignelse - at budet i virkeligheden er til vort eget bedste? Til næstens bedste? Til samfundets bedste?

Om at holde sex indenfor ægteskabets rammer siger C. S. Lewis:

- Dette er så svært og så modsat vore instinkter, at der åbenbart må være noget galt med vores kristendom, eller også må der være sket noget galt med vores seksualinstinkter. Et af to. Som kristen mener jeg selvfølgelig, at det er instinktet, der er blevet forfejlet.

Mere end blot sex

I samfundet lyder der helt andre toner om seksualiteten. Det er bare sex, er der mange, der siger. En harmløs udveksling af kropsvæsker. Denne sexmættede tid ser hovedsageligt sex som en fysisk handling, som noget, der kun handler om en sanselig nydelse, en ekstatiske oplevelse, ja, seksualakten bliver ofte reduceret til en teknik, og derfor kan man godt eksperimentere, få nogle erfaringer.

Bibelen ser den seksuelle forening som langt mere end biologi, end tilfredsstillelsen af et fysisk behov. Man er her meget mere involveret med den anden, end man umiddelbart ved af.

I denne mysteriøse og usynlige given af sig selv, udleverer man sine inderste følelser, blottægger sig selv fysisk og psykisk med hele sin personlighed.

Når Paulus advarer mod utugt, mod at være sammen med en prostitueret, så argumenterer han med, at man her faktisk har bundet sig til skøgen og er blevet ét legeme med hende og han citerer 1. Mosebog. "De to skal blive ét kød". Et samleje berører hele mennesket - det indebærer en dyb sammensmeltning af to personligheder.

Ja, Paulus siger, at seksuel synd berører roden i vor personlighed. Man giver sig selv, og man giver noget, som man ikke kan få tilbage igen.

"Al anden synd, som et menneske begår, er uden for legemet, men den, der lever utugtigt, synder mod sit eget legeme". Et legeme, der er et tempel for Helligånden.

- Sex har med vores legemer at gøre, men til forskel fra andre kropslige funktioner som sved, nys og bøvs, så berører det også vores sjæl lige så ømt og lige så farligt, som hvis man kunne røre ved den, skriver Philip Yancey i bogen Vink fra en anden Verden.

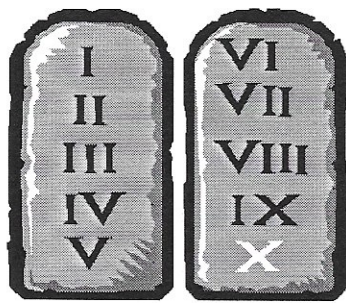
Det er en myte, en løgn, en propaganda, at man blot kan have sex med en person - og derefter gå ud af døren, ud af personens liv, som om intet var hændt. Überørt, men blot med mindet om en erotisk aften. For sjælen berøres, personligheden berøres. Selvværdet berøres.

- Utugten skjuler dybest set foragt for det dybeste og fineste i et menneske. Utugt fremelsker overfladiskhed og undergraver et menneskes muligheder for og evne til kærlighed mod et andet menneske. Den bruger et andet menneske i stedet for at give til og tjene et andet menneske. Den tænker på sit eget i stedet for at tænke på den anden part, skriver Aksel Valen-Sendstad.

"Den, der begår ægteskabsbrud, er uden forstand; sådan gør kun den, der vil ødelægge sig selv". Ordsp. 6:32.

Ingen dyd i afholdenhed

At ægtefæller holder sammen en livstid ses i dag som lidt af en uopnåelig og

urealistisk ide fra fortiden. Værre er det næsten med ideen om seksuel afholdenhed blandt unge ugifte, som ikke længere betragtes som en dyd eller noget rosværdigt. Tværtimod anses det for unaturligt.

Forfatteren og den tidligere fotomodel Renée Toft Simonsen skriver dette.

- Jeg kan for min død ikke se det smukke, det rigtige eller det fornuftige i, at en pige/kvinde skal være seksuelt afholdende, indtil hun er gift. Jeg mener, hvor skørt er det lige at vælge livsledsager uden først at have prøvet, om foden passer i hosen?

Der tales om den seksuelle revolution, om fri kærlighed, og et frigjort syn på seksualiteten. Ordvalget afspejler, at seksualiteten har været underlagt en spændetrøje, som vi nu langt om længe har kunnet smide fra os. Væk er Gud og den moralske pegefinger, ind er kommet fortrydelsespillen og præventionsmidler og friheden til at dyrke sex med hvem som helst, når som helst.

Pres på nutidens unge

I en sexmættet kultur er presset stort på nutidens unge kristne. De vokser op med myten om, at man ikke kan være et normalt sammenstøbt menneske, hvis man ikke er seksuelt tilfredsstillet. At det er unaturligt at undertrykke og disciplinere begæret. Så meget ægger og lægger op til at de unge "afprøver" og "eksperimenterer" med deres seksualitet. Sex er blot noget man "dyrker" med hinanden. Der er en bramfrihed og sexfiksering i film, blade, aviser, i musikken og i samtalerne, hvor så mange intime detaljer udpensles uden nogen form for blufærdighed. Hvor pornoen nu også er blevet mere og mere legitim, accepteret og normaliseret, og den prostituerede har fået status af selvstændig erhvervsdrivende. Er der noget at sige til, at perversiteterne trives, og at folk bliver usikre på deres seksuelle

orientering, når vi uahæmmet lader det seksuelle få frit spil?

Nej, her er bestemt ingen tabuer tilbage. Piger og drenge mister hurtigt deres uskyld i et sådant samfund, men efterlades rådvilde og forvirrede. For de presses ud i at give sig selv til den første og bedste kæreste - til at skille sjæl og krop på et tidspunkt i deres liv, hvor de er meget usikre, famlende og sårbare. Som en pige sagde i et tv-program for nylig om unge og sex: "Jeg eksperimenterer med sex for at få mere selvsikkerhed". Men når først man bruger og udnytter den anden til at stive sin egen usikkerhed af, så bliver den anden person blot en ting. Jeg læste om en statistik, der fortalte, at det gennemsnitlige teenage-forhold kun holder i 21 dage, efter at sex er blevet en del af det.

Kirkens snerperi

Desværre må kirken selv erkende, at den her har fejlet - ikke blot med sexskandaler blandt evangelikale kirkeledere og i den romersk katolske kirke, hvor både ægteskab og cølibatet er blevet brudt. Men også fordi kirken har været enten tavs eller blot moralsk fordømmende på dette område.

- Kirken har med sit snerperi bragt et kraftigt vink fra det overnaturlige til tavshed. Et vink, der kunne pege på seksualitetens Skaber og ophavsmand, som lagde langt større betydning i det, end de fleste moderne mennesker har fantasi til at forestille sig. Vi har i virkeligheden afhelligt det gennem undertrykkelse og fortrængning, og undervejs har vores klodsede forsøg medvirket til at styrke en falsk gud. Den seksuelle kraft lever stadig, men kun få fatter den som et fingerpeg om Den, der designede det, skriver Philip Yancey.

Positivt syn på sex

Bibelen er på ingen måde seksualitetens hovedfjende - den underspiller ikke det sanselige, som om sex i sig selv er beskidt eller ondt - tværtimod ophøjes det sanselige i fx Højsangen, som er et smukt og livsbekræftende vindue ind til eros, som den i virkeligheden burde være. Her finder vi en virkelig intens kærlighed, en ekstravagant kærlighed, hvor superlativer bliver smækket oven på superlativer - en elsker, der er syg af kærlighed, en elsker,

der længes efter sin elsker, som ikke vil slippe den anden - Og det er ikke bare en mand, der udnytter en kvinde for egen fordel - men gensidig, åbenhjertig udveksling af kærlighedserklæringer.

Men Højsangen peger samtidig på en beherskelse af kærligheden. Her er ingen rå orgier, men en kærlighed, der er villig til at vente. "Væk ikke kærligheden, væk den ikke til live, før den selv vill" (5:8 og 8:4) - en kærlighed, der er eksklusiv. Manden kunne sagtens have nydt de seksuelle tilbud, men elsker kun én. "Der er tres dronninger og firs medhustruere og unge piger uden tal; men hun er den eneste, min due, mit ét og alt". Også kvinden venter på at give sig selv til den eneste ene. "En lukket have er du, min søster, min brud, en lukket have, en forseglede kilde" (4:12).

Blikket, der fanger

Det syvende bud taler ikke kun om sex uden for ægteskabet. Jesus går endog videre end dette, når han udlægger det syvende bud. Utroskabet starter allerede i tankelivet, i fantasien med et begærligt blik.

Det seksuelle begær påvirker ens indre, ens hjerte, uanset om der sker noget ydre eller ej. Den beskuende ønsker at holde sine lyster skjult og adskilt, uden nogen form for egentlig personlig kontakt. Men Jesus afslører bedraget.

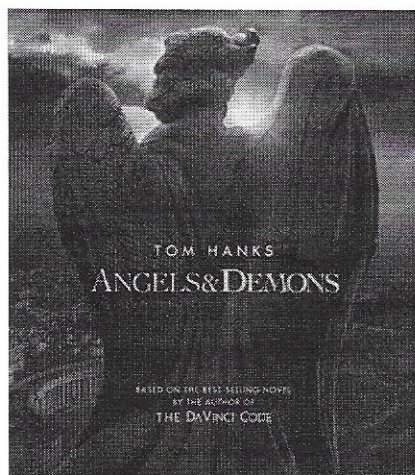
Ikke, at man ikke kan beundre en smuk person - men det blik, der hviler længe på en person, og leger med tanken om at besidde, at tage for sig selv og udnytte for egen selv-tilfredsstillelse. Vær på vagt, leg ikke med ilden, stop allerede her, siger Jesus. For vejen til det fuldbyrdede utroskab starter her.

Bibelen er realistisk omkring seksualiteten. Jo, den ophøjes i Højsangen - men oftere er advarslerne der, for det er stærke kræfter, der er på spil. Så stærke kræfter, at Jesus kan sige: "Hvis dit højre øje bringer dig til fald, så riv det ud og kast det fra dig; for du er bedre tjent med, at et af dine lemmer går tabt, end med, at hele dit legeme kastes i Helvede".

Vær opmærksom på det, der vækker og nærer det seksuelle begær i tankelivet. Hold dig fra de steder, fra de film, fra de billeder, der vækker det i dig, som du ikke kan styre. Det er det, som Jesus siger her.

Vær blodig kompromisløs.

Engle og Dæmoner

Tro og videnskab krydser klinger i endnu en Dan Brown-filmatisering. Ironisk nok bliver professoren i religiøse symboler Robert Langdon ikke jagtet af den katolske kirke, men kommer denne gang til Vatikanstaten for at redde den.

Årsagen er, at paven er død, og en hemmelig orden for akademikere, kaldet Illuminati, har kidnappet kardinalernes 4 "preferiti", favoritter til pavestolen. Ydermere har ordenen stjålet et antistof med enorm sprængkraft fra kerneforskningscentret CERN, og placeret det som en tidsindstillet bombe i Vatikanstaten.

Langdon, igen spillet af Tom Hanks, hidkaldes for at finde frem til bomben/kardinalerne i følgeskab med en kvindelig fysiker, med fysikken i orden.

Der er tale om en langt mere effektiv og spændende film end forgængeren Da Vinci Mysteriet. Der er skruet op for tempoet og selvom den stadig er ret snakkesalig af en actionfilm at være, så føler man sig nogenlunde godt underholdt. Især med flotte rammer i Roms ruiner og relikvier.

Symbolerne er til at få øje på. Det er antistoffet, videnskabens magt til at skabe, der ligger som en bombe under kirken. Som en kardinal siger i filmen: "Hvis videnskaben har magt til at skabe, hvad er der så tilbage for Gud?". Og det er skeptikeren over dem alle, Robert Langdon, som skal frelse kirken.

Men selvom Langdon får fyret flere uvederhæftige breidsider af mod den katolske kirkes undertrykkelse af visionære videnskabsmænd, så kommer det efter-

hånden som filmen skrider frem til en stiltiende og pragmatisk overenskomst mellem tro og videnskab.

En af kirkens mænd får lov til at understrege, at der intet modsætningsforhold er mellem tro og videnskab - og at kirken ikke opfatter videnskaben som en fjende. Ja, selv Langdon bløder lidt op, da han bliver spurgt af en af kardinalerne, om han tror på Gud.

- Jeg er akademiker, og min forstand fortæller mig, at jeg aldrig ville kunne forstå Gud.

- Og dit hjerte?

- Det fortæller mig, at jeg ikke skal forstå. Tro er en gave, som jeg endnu ikke har fået.

Hmmm....Ateisten med et høfligt, næsten tvivlende svar.

Kirkens magt

Noget sympatisk portræt af kirken bliver det dog aldrig til. Der er skruet ned for angrebene i forhold til Da Vinci Mysteriet. Men kirkens ligegyldighed for masserne ude på gaden, som de er villige til at lade blive sprængt i luften for at skjule deres lig i lasten, er blot et eksempel på en kold og kynisk kirke.

Hemmelighedskræmmeriet, undertrykkelse af sandheden og magtkampene står tydeligt tilbage som Dan Browns holdning til den katolske kirke som institution. Og indrømmet. Det er svært at forsvare Vatikanstaten med dens intriger, magtstrukturer og kæmpe rigdomme. Et let offer, når man først bevæger sig inden for og op i den grimme overbygning på den flade menighedsstruktur, der egentlig burde karakterisere kirken.

Min hovedanke mod filmen ligger dog et helt andet sted. Ligesom Da Vinci Mysteriet tager den sig selv gravalvorligt. Filmen, hvis handling i sig selv er en fantasifuld farceagtig spøg, vil ikke spøges med. Ligesom Dan Browns seriøse udmelding om, at hans romaner bygger på historiske sande fakta, så er det som om, at filmen undertiden også mener, at den er ude i et seriøst og potentielt dødsstød mod kirken.

Filmens ironiske glimt i øjet mangler. Og det er der ikke megen grin ved. Så giv mig hellere *National Treasure*.

Carsten Thomsen

Salmer om Kristi Himmelfart

Grundtvig: Kommer, sjæle, dyrekøbte

Watts: Halleluja for Lysets drot

Kristi Himmelfartsdag har ikke den store betydning mere som helligdag. Som alle kirkens andre højtider på nær måske julen har den mistet i betydning.

I mange kirker i dag er den ligesom Store Bededag blevet en konfirmationsdag, og i frikirkerne fejres den slet ikke. Det er en skam, fordi det betyder, at opmærksomheden omkring den enorme betydning Kristi Himmelfart har for vidnesbyrdet om Kristus og for frelsen nedtones og trues med helt at forsvinde.

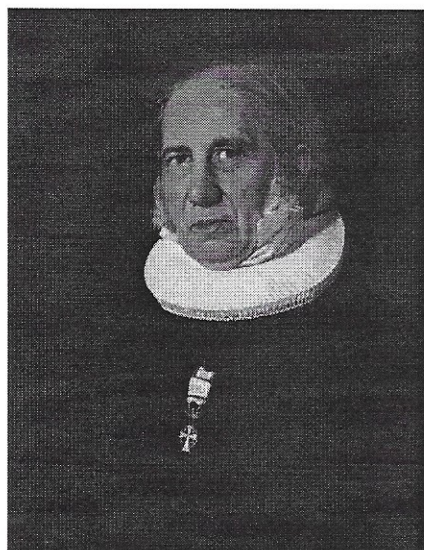
Fysisk og astronomisk er Herrens himmelfart svær at forklare, for hvad er forklaringen på det, disciplene var tilskuere og øjenvidner til?

Hvad er "himlen" i himmelfartsfortællingen i ApG 1:9-11? Umiddelbart er det himlen over dem, himlen med dens skyer, som kommer og går, og over den hvælver sig stjernehimlen og universet i dets uendelighed af rum og tid. Apostlene oplever at se Herren skilles fra dem og rykkes opad mod himlen og skjules så for dem af en sky.

Det er ligesom inkarnationen og opstandelsen og de mange undere i Herrens liv ting, som vi ikke kan forklare fysisk. Det er sådanne ting, som Gud kan og hører med til det at være Gud, Skaberen af tid og rum, men også uden for tid og rum.

Herren kom fra "himlen", fra "Faderens herlighed", og han vender tilbage til "himlen" til "Faderens herlighed". Det ses og opleves ved, at han stiger op, løftes op. Men det er kun Himmelfartens ydre rammer og omstændigheder; dens mening ligger på et helt andet plan og er teologisk.

Herren vender tilbage derfra, hvor han kom, tilbage til den herlighed, han havde hos Faderen, før verden blev til. Men han vender tilbage som den inkar-

Af Louis Nielsen

nerede Menneskesøn, altså som menneske, men nu er i et herliggjort legeme, et opstandelseslegeme, som dog stadig kendes som ham selv og i hvilket man ser sårmærkerne af naglerne, der fæstede ham til korset og af spydsticket i hans side i hans død.

Kristi himmelfart fastholder inkarnationens betydning og sætter et menneske på tronen, den anden Adam, det himmelske menneske, men netop et menneske (se 1 Kor 15:42-49).

På grund af Menneskesønnens herliggørelse hos Gud (det som Himmelfarten står for) efter korsets lidelser vil også vi komme til at se Guds herlighed og komme til at være i Guds herlighed i evighed.

Himmelfarten opfylder alt det, Jesus talte om i sin afskedstale i Ovensalen og bad om i sin ypperstepræstelige bøn (Johannes Evangeliet kapitel 14-17). "Efter sin lidelse ser han lys og ser det, hvormed han skal mættes", skrev Esajas

(53:12) århundreder før det skete. Jesus selv forudsagde den dag, hvor netop dette ville finde sted:

"Hvad så, hvis I ser Menneskesønnen stige derop, hvor han var før"? (Joh 6:62). "For sin lidelses og døds skyld", siger Hebræerbrevets forfatter (2:9) "ser vi Jesus kronet med herlighed og ære" (se også 1:3-4). "Han (Jesus)", sagde Peter i sin tale på Pinsefestens store dag, "er ophøjet til Guds højre hånd" (ApG 2:33), og kort tid efter vidnede han i Salomos Søjlegang, at "Jesus skal bo i himlen, indtil de tider kommer, da alt skal genoprettes, som Gud fra fordums tid har forkyndt gennem sine hellige profeters mund" (ApG 3:21). Stefanus ser i sin død "Menneskesønnen stående ved Guds højre side" (ApG 7:56).

Tronbestigelsessalmen i Det Gamle Testamente (Salme 110) er også et af Det Nye Testaments mest betydningsfulde og fremtrædende kristologiske vidnesbyrd. Gud har gennem opstandelsen og himmelfarten "gjort Jesus til både Herre og Kristus" (ApG 2:36).

Han har "højt ophøjet ham og skænket ham navnet over alle navne, for at i Jesu navn hvert knæ skal bøje sig, i himlen og på jorden og under jorden, og hver tunge bekende: Jesus er Herre, til Gud Faders ære" (Fil 2:9-11).

"Han satte ham" skrev Paulus til Efeserne (1:20-23) "ved sin højre hånd i himlen, højt over al myndighed, magt, kraft, herskermagt og hvert et navn, som nævnes kan, ikke blot i denne tidsalder, men også i den kommende. Alt har han lagt under hans fødder, og han har givet ham som hoved over alle ting til kirken; den er hans legeme, fylden af ham, der skaber hele sin fylde af alle".

Senere i brevet fortsætter Paulus med at skrive: "Han (Kristus) er steget op til

det høje, han har ført fanger med, han har givet gaver til menneskene. Men at han er steget op, hvad andet betyder det, end at han også er steget ned til den lave jord? Han, som er steget ned, er den samme, som også er steget op højt over alle himle for at fylde alt" (4:7-10).

Hylder Jesu kongemagt

I den danske salmeskat er der flere helt vidunderlige salmer, som fejrer Kristi Himmelfart og hylder hans kongemagt. Af dem har vi valgt to: nr. 213 i den gamle salmebog, 250 i den nye og 178 i Evangelisk Sang "Kommer, sjæle, dyrekøbte" og nr.221 i den gamle salmebog, 261 i den nye og 179 i Evangelisk Sang: "Halleluja for Lysets drot".

De to salmer er oversættelser og gendigtninger af gamle udenlandske salmer, som Grundtvig har beriget os med. Grundtvig var selv en skjald af Guds nåde, og som oversætter og gendigter er han uovertruffen. Salmerne opleves som virkelig og ægte danske, som om de aldrig har været til på noget andet sprog end dansk.

Kommer, sjæle, dyrekøbte stammer helt tilbage fra 800-tallet og er en del af en angelsaksisk "messiade" tilskrevet skjalden Kynnewulf. "Hvad der hændte på Golgata, ved klippegraven, i Dødsriget og efter opstandelsen blev tanken ikke træt af at sysle med. Man kunne ikke nøjes med Den hellige Skrifts beretning, endnu mindre med trosbekendelsens korte og knappe ord og herved fæstnede trækkene i det mandlige Kristusbillede, billedet af lysdrotten, der gæstede dødningskongens slot og sprængte Helveds port" (Henry Larsen "Kristus og Satan" 1903, citeret efter "Salmehåndbogen" ved Helge Dahn).

Grundtvigs nordiske natur blev tiltrukket af det kristendomssyn, der i Kristus så helten, som triumferede over sine fjender. Den samme grundtone lader han finde genlyd i salmerne "Syng højt, min sjæl, om Jesu død" (183/210) og "Lad vaje højt vort kongeflag" (184/211); begge salmer oversættelser af gamle salmer.

Opstandelsen med Himmelfarten forbindes i disse salmer til ét sammenhængende sejrstog. "Den bedste kommentar til hans salme er Joakim Skovgaards maleri på nordvæggen i Viborg Domkirke, hvor keruberne åbner

himmelportens mægtige malmfløje og samtidig vender sig i fryd mod den kommende skare, som Kristus drager op fra dybet".

Den evige gudstjeneste i Himlen

Salmen indleder med at indbyde alle Jesu "dyrekøbte", alle de, som er døbt til hans navn, og som nu er blevet "søskende til Davids søn", til Messias, til at ledsage ham i hans sejrstog fra Dødsriget ind i Himmeriget. Engle i højtidskare slutter op om ham i hans sejrstog. (Strofe 1).

Og Himlen bryder ud i jubelkor ved hans komme, kæmperne (ærkeenglene), som vogter Himlens borg, åbner skyndsomt den høje port (for vort indre øje ser vi tydeligt billedet af en kæmpestor, massiv og solid ridderborg) så sejrherren fra Golgata, verdens frelser og verdens dommer, bæreren af navnet over alle navne, kan drage ind - umiddelbart tænker vi på Salme 24:7-10.

Sejrherren er ikke alene, millioner af hans genløste (strofe 4), af dem som før var fortabte, men nu er fundne, følger ham. Døden, djævelen og alle ondskabens slagte hære må vige og er nu på vej til deres evige skæbne i ildsøen (Åb 20:10; 14) - "over dem går flammebølger". (Strofe 2 & 3).

I salmen genkender vi mange billeder og referencer. Vi henviste til dem i artiklens indledende afsnit. "De gyldne kroner" og "de mange millioner" henleder opmærksomheden på tronscenen i Johannes' Åbenbaring 4 & 5 og scenen med den utallige skare af "alle folkeslag og stammer, folk og tungemål foran tronen og foran Lammet" i Åb 7.

Ikke alene opstandelsen, himmelfarten og tronbestigelsen er her, genkomsten, Herrens dag og den evige lyksalighed i Himlen er også med. Men det er også menigheden samlet til gudstjeneste. Hver en gudstjeneste er ligesom en foregribelse af den evige gudstjeneste i Himlen.

Det er en tone, som slås an i salme efter salme, ikke mindst i Grundtvigs. f.eks i de kendte linier i julesalmen "Et barn er født i Betlehem: "På stjerneæpper lyseblå skal glade vi til kirke gå, Halleluja, halleluja!" "Jammerdale" er ikke som hos Sthen og Brorson jorden og jordelivet, men fængslet i de dødes rige, hvorfra Jesus ved sin død for os har sat os fri (jvf. Salme 68:7; 19; Esajas 42:7; 49:25; 61:1; Ef 4:8). (Strofe 4).

Kommer, sjæle, dyrekøbte
og til mer end engle døbt,
søskende til Davids søn!
Lad os med Guds engleskare
og med ham til Himmels fare,
se den frommes store løn!

2. Trindt det lyder ham i møde:
Vær velkommen fra de døde,
alle djævels skræk og gru!
Over dem går flammebølger.
folket igenløst dig følger,
før fortabt, men fundet nu.

3. Kæmper, I, som borgen værne,
borgen over sky og stjerne,
åbner brat den høje port!
Sejrrig fra dybet kommer
verdens frelser, verdens dommer,
navnet hans er evigt stort.

4. Møder ham med gyldne kroner,
ham og mange millioner,
dyrekøbte med hans blod,
stigende fra jammerdale
nu med ham til frydesale!
Takker ham, for han er god!

5. Mellem engle mænd nu tælles,
har med Herren alt til fælles,
ånd og støv og liv og blod,
troen, håbet, kærligheden,
lyset, glansen, glæden, freden,
livets træ og livets flod.

6. Vælge kan igen og vrage
jordens slægter alle dage,
vælge mellem liv og død,
dagens lys og nattens mørke,
Paradis og vilde ørke,
Helved hedt og Himmel sød.

7. Ære være Frelsermanden
med et navn som ingen anden;
løseren af dødens bånd!
Lov og tak og evig ære
i treenigheden være
Fader, Søn og Helligånd.

Grundtvig

Herren - "Davids søn", "den fromme", "alle djævlens skræk og gru", "verdens frelser, verdens dommer" - og vi - hans "dyrekøbte", "igenløste folk", "før fortabte men fundne nu" - "har alt til fælles" ånd og støv og liv og blod, troen, håbet, kærligheden, lyset, glansen, glæden, freden, livets træ og livets flod. Jesus, Guds søn fra evighed iførte sig vort kød og blod, "blev menneske", "blev ligesom os" (brødrene, Heb 2:14). Og den natur - nu i herliggjort og uforkrænkkelig skikkelse - har han taget med sig til Himlen, og har dermed løftet os, som engang skal blive som han, med sig ind i Himlen.

Vi har i sandhed alt til fælles med ham, Hans arv er vor arv, hans herlighed er vor herlighed, det velbehag, Gud ser med ham på, ser han også med os på, vor bøn bliver hørt som hans bøn er det. Alle Himmelens velsignelser tilhører os, hans Ånd er hos os; med ham og på grund af ham er Paradiset opladt os på ny, og vi kan spise af livets træ og drikke af livets flod. (Strofe 5).

Hidtil har vi i salmen færdedes i de himmelske sfærer. Nu bringes vi i strofe 6 ned på jorden igen. Jesu komme til verden, hans død for os, hans opstandelse, hans himmelfart har ændret alt. Før det havde vi intet valg. Vi sad i mørkets fængsel, var under syndens og dødens herredømme, var i Adam og døde i Adam. Fortabelsens dom hang over os. Men nu efter, at Jesus har været her, har vi fået valgets frihed tilbage. Mennesker kan nu alle dage og alle steder vælge og vrage mellem dagens lys og nattens mørke, Paradis og vilde ørke, Helvede og Himmel sød. Automatisk og af sig selv får vi ikke adgang til Himlen og livet. Vi må vælge det. Vi må afgøre om vi vil være mellem de dyrekøbte og det igenløste folk, mellem dem, som kommer til Jesus, modtager ham og følger ham til Himlen, eller om vi går i djævelens følge og dermed også kommer til at rammes af djævelens dom. Det er alvoren ved at være menneske, at valget må træffes. Men samtidig er det også vort privilegium, at vi kan vælge livet, fordi Gud i sin nåde og ved sit indgreb i Kristus har gjort det muligt for os.

Salmen slutter (strofe 7) med en lovprisning af "Frelsermanden med et navn som ingen anden; løseren af dødens bånd" og med en hyldest til treenigheden, Fader, Søn og Helligånd.

Den anden af vore udvalgte Kristi Him-

Halleluja for Lysets drot

melfartssalmer er Watts Halleluja for lysets drot ("Hosanna to the Prince of Light"). Watt, som vi tidligere er stødt på i vores gennemgang af julesalmen Fryd dig, du jord! (Kristent Perspektiv 4, 2008) skrev salmen i 1707 og Grundtvig oversatte den i 1837.

Atter en vidunderlig gendigtning af en aldeles vidunderlig salme. Salmen er i emne og tone beslægtet med "Kommer, sjæle, dyrekøbte". Grundtvig hentede også denne salme fra England. "For alle germanske folk "lød kvadene om Krist og hans sejr som et heltekvad større end noget man førhen kendte, og dog så hjemligt fordi det genspejlede det herligste man kendte på jord, kongen og hans hird" (Axel Olrik, citeret fra Helge Dahn Salmehåndbogen).

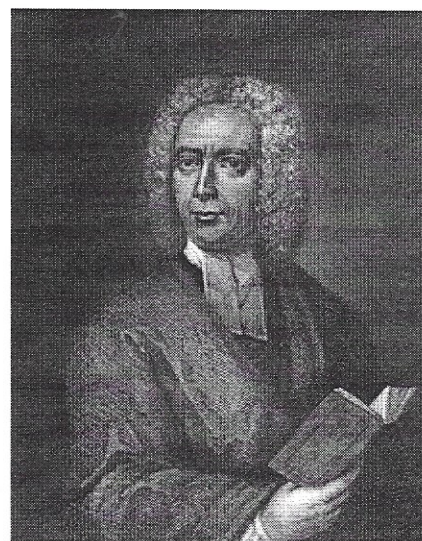
"Kamp-og sejerstenen fortsatte hos "den store germanerhøvding Morten Luther" og i Kingos påskesalmer, men især hos Grundtvig. "Disse salmer synger om noget, som finder sted i Himlen, men om en håndgribelig virkelighed, selv om det er en virkelighed udenfor vor verden.

Salmerne handler ikke om os, ikke om vor tro, ikke om vort håb og længsel, ikke noget vi har oplevet. Det handler om noget vi ikke kan opleve. Man vil måske kalde det poesi, men det er ikke træffende. Indholdet er massivt realistisk.

Disse salmer kunne vi kalde "mytologiske salmer" i modsætning til de psykologiske, som vi i dag er så indtaget af. Vi finder fortrinsvis det over-verdslige, "mytologiske" islæt i de gamle salmer, mens det er den nyere tid, der har skænket os den "psykologiske" salme. Her er Grundtvig dog en fremragende undtagelse og tildels også Brorson.

"Myten" forstås her om Guds handling i Kristus, som Bibelen skildrer, og som hindrer kristendomsforkyndelsen i at blive blot historie, poesi, filosofi eller psykologi - altså noget der foregår på det menneskelige plan eller er "opkommet i menneskets hjerte"(1 Kor 2:9)" (Citat af E.Molland og Alex Johnson efter Helge Dahn Salmehåndbogen).

Vi vil nok tage forbehold overfor

ordene "myte" og "mytologisk", men bortset fra det kan vi ikke være mere enige. Når vi synger disse, ganske vist ofte gamle salmer, hindres vi i at gøre kristendomsforkyndelsen alt for subjektiv, netop det kirken ikke mindst på grund af lovsangskulturen, er blevet så forfalden til i nyere tid.

Triumfsalme

Halleluja for lysets drot er ligesom "Kommer, sjæle, dyrekøbte!", hele vejen igennem en sejr-og triumfsalme, en glædes salme, en jubel salme, og der er også noget at juble over.

Djævelen kaldes i Det Nye Testamente "ham der har dødens magt" eller "har dødens vælde" (Heb 2:14), Grundtvig kalder ham "dødningkongen". Jesus taler om "den stærke, som vogter sit hus eller sin gård" (Matt 12:29; Mark 3:27 og Luk 12:31).

Grundtvig kombinerer med sit "gæsted dødningkongens slot" de to bibelsteder. Helvedes eller dødsrigets porte sprængtes, da Jesus med vælde opstod af graven (strofe 1), dødens kongestol styrtede og tyrannens (djævelens) mod faldt - strofe 2. I mørket - dødens og dødsrigets mørke - skinned "livets sol" - "livstræet fæstet i graven rod" (Grundtvig) - "Livskongen løfter op med sig til livet sin børnevrimmel" (Ingemann), som det siges i to andre og elskede salmer.

Med heltefryd i stråleskrud - Jahve omtales visse steder i Det Gamle Testamente som en helt; det samme gør den messianske konge (Sl 45:4; Salme 110). Jesu gerning på korset beskrives som en triumf: "Han afvæbnede magterne og myndighederne, stillede dem offentligt til skue og førte dem i sit triumftog i Kristus" (Kol 2:15).

"Han gjorde med sin død ham magtesløs, som har dødens magt, nemlig Djævelen" (Heb 2:14); apostlen føres ved sin tjeneste for evangeliet "med i Kristi triumftog" (2 Kor 2:14). I Johannes' syn på Patmos ser han den korsfæstede, opstandne, himmelfarne og herliggjorte Menneskesøn med "et skarpt, tveægget sværd udgående af sin mund" (Åb 1:16). Det er som en helt, som sejrherre, at Jesus vender tilbage til Faderen, til sin Faders gård. (Strofe 3).

Dér er så Jesus nu højt ophøjet, men tronende for os som vor frelser og vor Gud, og velsignelserne trindt om land rundhåndet strør han ud.

Det er det, som altid er i forgrunden, hvor Jesus er, og hvor og når vi møder ham. Det er det, som blev lovet allerede Abraham og som profet efter profet vidnede om, nådens, fornyelsens, genoprettelsens og fredens tid. Det understreges igen og igen i evangeliernes fortælling om Jesus, i apostlenes prædikener i Apostlenes Gerninger og i brevene. Det gentages også og rækkes ud til verden i kirkens forkyndelse af Kristus. Kristus er her for at frelse, for at læge og give liv, er her for at velsigne. Rundhåndet får vi Guds nåde, og rundhåndet velsigner Herren sin kirke med rige gaver. Der er ingen karrighed eller påholdenhed hos ham. (Strofe 4).

Livets konge

I støvets børn med banesår, lovsynger livets drot! Drot er det gammelnordiske ord for konge, som Grundtvig trækker frem her. Et meget smukt og sigende ord. I Hebræerbrevet 2:10 kaldes Jesus "banebryderen for deres (sønnernes/børnernes/ brødrenes) frelse" eller "deres frelses ophavsmand" (1907- oversættelsen), i den norske oversættelse "deres frelses høvding", som måske mere præcist dækker det græske archægos.

Støvets børn er os mennesker som skabninger formet og skabt af støvet og på grund af syndefaldet vendende tilbage

til støvet (1 Mos 3:19).

Banesåret, der gør det af med os, som uundgåeligt ender i den evige død, er det sår, Adam fik, da han faldt, og som vi alle bærer med os ind i livet. "Døden trængte igennem til alle", "alle dør vi i Adam", "syndens løn er døden", men Gud ske lov for hans gave, et gyldent år, et nådens år, et frelsens år, et år hvor evangeliet med dets indbydelse til tilgivelse, indgang i Guds rige, liv og fred forkyndes for os, som vi kan åbne os for og tage imod.

Jesus er virkelig for os blevet livets drot, og vi priser Gud for ham og fryder os og glæder os over livsaligheden i ham. Igen et gammelt dansk ord med stor poetisk kraft, jvf. 1871 oversættelsen af ordene i Salme 16.11: "Du vil kundgøre mig Livets Sti; for dit Ansigt er Mættelse af Glæder, Livsaligheder ved din højre hånd evindeligt". (Strofe 5).

I salmens sidste strofe rettes der (som i Salme 103 og flere andre steder i Bibelen) en opfordring til englene (måske også til Guds sejrskirke i Himlen, jvf. ordene i Heb 12:23: "deres ånder, som er retfærdige og har nået målet") om sammen med os at lovsynge Immanuel, Gud med os, som trods mørkets magter og trods menneskets fald har rejst den faldne jord igen.

1. Halleluja for lysets drot!
Hans kæmpeværk er stort:
han gæsted dødningskongens slot
og sprængte Helveds port.

2. I mørket skinned livets sol,
og Frelseren opstod,
da styrted dødens kongestol,
da faldt tyrannens mod.

3. Med heltefryd i stråleskrud,
med ar af lægte sår,
da stævned sejerherren prud
op til sin Faders gård.

4. Der højt ophøjet troner han,
vor frelser og vor Gud,
velsignelserne trindt om land
rundhåndet strør han ud.

5. I støvets børn med banesår,
lovsynger livets drot!
Hans gave er et gyldenår,
livsaligt, evig godt.

6. I lysets ånder, englekor,
lovsynger "Gud med os",
som rejste op den faldne jord,
al mørkheds magt til trods"

Jesus er virkelig for os
blevet livets drot, og vi
priser Gud for ham og
fryder os og glæder os
over livsaligheden i ham.

Opgør med falsk spiritualitet

Af Louis Nielsen

En meget stor del af Jeremias' offentlige tjeneste bestod i at gøre op med falske religiøse forestillinger. Når disse ydermere er blevet en slags folkereligion og opfattes som den eneste korrekte måde at tænke på, siger det sig selv, at kampen bliver uforsonlig. Jahve havde forberedt Jeremias på det, men alligevel kom opgørets hårdhed meget bag på ham.

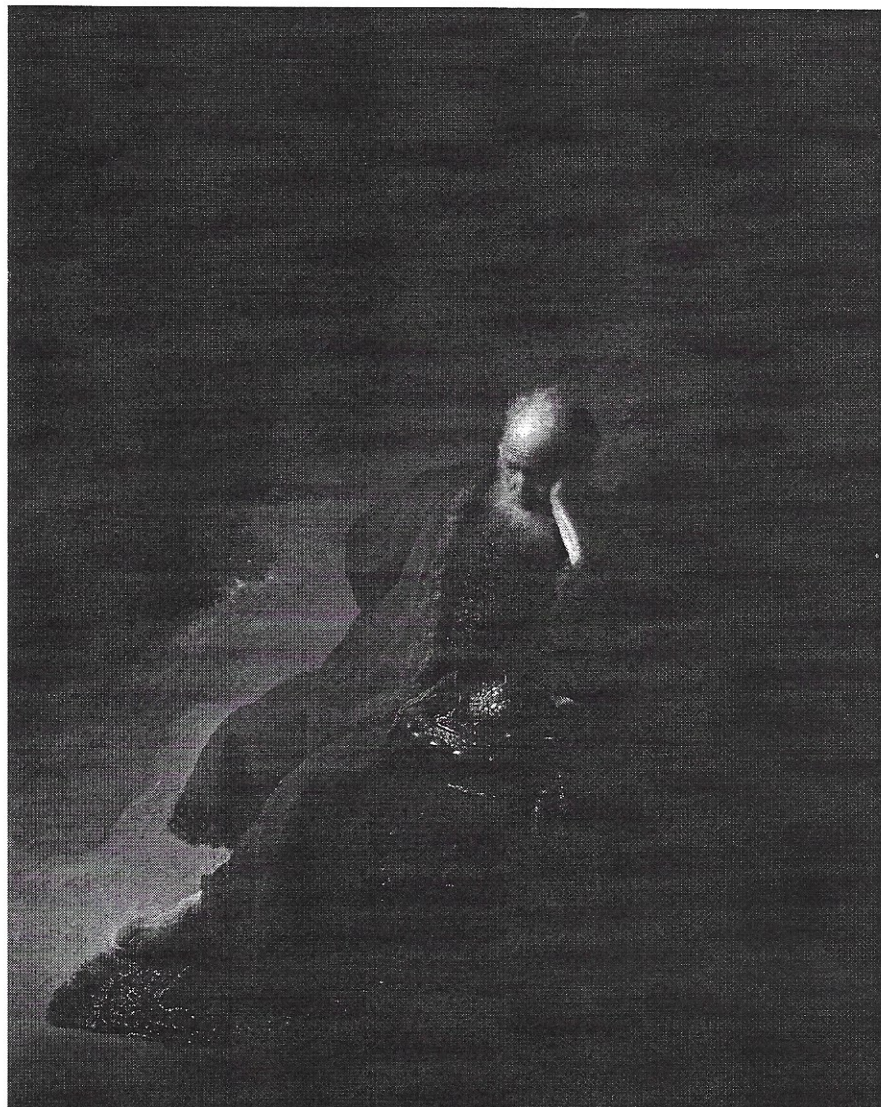
Der er altid en fare forbundet med at tro sig noget særligt. Måske skal vi alligevel være taknemmelige for at bo i Jantelovens fædreland. Israel var noget særligt, for det var Guds folk og ejendom. Men glemmes det, hvad dette hviler på, og hvad det betyder for liv og vandel, så er faren overvældende stor.

Israel kom til at stole på sin udvælgelse og på, at Gud havde privilegeret det frem for alle andre folk ved at give det Jerusalem, Davids by, Zion og templet. Gud havde bundet sig sådan til Israel, til Jerusalem, til landet og navnlig til templet, at ingen overvældende ulykke kunne ramme Juda.

Sådan var folketroen, sådan var den politisk korrekte tænke måde, sådan var den nationale religion. En cocktail blandet af netop disse ingredienser er altid dødbringende. Dengang og nu.

Jeremias' nedrivningsarbejde (1:10) var først og fremmest at rive den forestilling ned. "Herrens tempel, Herrens tempel, Herrens tempel!" (7:1-4) var slagordet, den politisk korrekte tale, som forbandt alle mennesker i Jerusalem uanset forskelle. For Jeremias var det "løgneord" uden mindste dækning. Men populær bliver man ikke ved at sige den slags ting, man bliver nærmest forhadet.

Vi mennesker ønsker ikke at se vore falske værdier afsløret. Vi kan være nok så overbeviste om deres holdbarhed, alligevel er der noget i vort indre, som fortæller os, at de er falske og dermed, at de kan skride meget hurtigt. Derfor er vi midt i vor tryghed utrygge, og derfor når vort raseri uanede højder, når nogen fortæller os, at vi bygger på sandgrund og på en livsløgn.

I så henseende er der ingen forskel mellem os i det 21. århundrede og judæerne i det 6. århundrede før Kristus. Også den blinde tillid til, at rituelle handlinger var, hvad Gud ville, og hvad der kunne forsones Gud med sit folk, ja hvormed han blev deres skyldner, bliver genstand for Jeremias' heftige angreb.

Det samme gør Judas udenrigspolitik, hvori folkets ledere tror, at med rette alliancer med Egypten kan det klare frisag. Men hvad nytter det, når man har fået Gud til fjende.

Jeremias kæmper således på flere fronter og på hver af fronterne samler han sig bitre fjender.

Hjertets omvendelse

Det, Jeremias kalder folket til, er hjertets omvendelse med syndserkendelse og realistisk selverkendelse. Erkendelse af frafald, svigten i pagten, troløshed, afgudsdyrkelse, manglende taknemmelighed og erkendelse af Guds godhed og trofasthed mod sit folk, trods, afvisning af Guds ord, social undertrykkelse og uretfærdighed.

Kun ved at erkende, at det er sandheden og ved at omvende sig fra syndigt liv kan ulykken afværges. Så vil måske Gud være nådig. Hvor der er sand omvendelse, tages nåden ikke som givet og ikke som ret, men det den just er, nåde.

Det budskab blev ikke hørt, og hvor det kortvarigt blev hørt, var det alt for overfladisk til, at det gjorde nogen forskel.

Jeremias står i et konstant opgør med de falske profeter. Af dem var der mange. Kunsten at "skaffe sig lærere i hobetal" (2 Tim 4:3; 1948 - oversættelsen) er ikke af nyere dato, den har fulgt menneskene fra den allerførste tid. Med deres konstante tale om "fred", hvor Herren forkyndte ulykke, var deres tale sød, optimistisk og fremadrettet, hvem vil ikke helst tro på den?

At sige det, som er populært, som klinger godt og bekræfter folk i det, som de helst vil tro, er det vi allesammen helst vil. Jeremias ikke undtaget. Han ville helst have uret, og så gerne, at de falske profeter og folkeforførerne havde ret. Det har altid været en fristelse, hvor succes, charme og de store tal er i fokus, som de er det hos os.

At skulle gøre op med det er ikke nogen misundelsesværdig opgave. Jeremias forstod det bedre end mange andre.

Men et folk (selv et gudsfolk/ en kirke/ en kristen?) kan være så meget ude af trit med at høre Guds ord, så lidt forstående for grundsubstansen i Guds tale, at kun rystelser, som dem Jeremias forudsagde, kan ændre noget ved det. Set fra Guds side er ulykken næsten noget, Han er "tvunget" til at påføre Israel, hvis han skulle gøre sig noget håb om nogensinde at få det Israel, som udvælgelsen af det altid havde haft som mål.

På den måde må vi opfatte Guds dom over Israel som et udtryk for Guds kærlighed til Israel, hans varme omsorg for det. Det er den menneskelige tale, Gud taler gennem Jeremias og kan tale, fordi Jeremias kommer Gud så nær, også så tæt ind i Guds sorg og smerte, at det virkelig er Guds tale, som lyder, og hans hjerte, som bliver lukket op.

Jeremias er nok den af profeterne, som kommer til at minde mest om Jesus, i Jeremias' sorg og lidelser ligesom forudanes den endnu større sorg og lidelse, vi møder i ham, som Esajas kalder en "lidelsernes mand og kendt med sygdom (pine)" (53:3).

Kald til efterfølgelse

Spiritualitet forstået som øvelser, teknikker, sanselig oplevelse, ritualer, folkereligiøsitet, stævner, festivaler, syner, hellige steder osv. er altid nemmere

at praktisere og forlade sig på end det virkelig at kende Gud og komme ham nær og omsætte hans vilje i daglig liv og omgang med medmennesket. Jeremias' liv og forkyndelse er en stadig påmindelse til os om det.

At komme Gud nær og lære ham at kende, især i en tid, der er meget langt borte fra ham og hans virkelighed, ligger ikke lige for, og kan blive en ubehagelig og smertelig opvågning. Det er Jeremias' liv et stadigt vidnesbyrd om.

Jeremias kendte dog også glæden i Gud og Guds nåde og trofasthed, og intet tyder på, at han ville have byttet sit hårde, ensomme og sorgfyldte liv ud med noget andet.

Igen må vi sige, at vi er ikke Jeremias, og hans kald er ikke vores. Men vi er kaldet til at tage korset op og følge Jesus. Også vi er kaldet til Jesu lidelsers fællesskab. Til at tåle, holde ud, holde fast. Det er vores kald. Om vi får skænket spirituelle oplevelser ved siden af er en anden sag, og nok ikke så vigtigt.

Ved at overgive vort liv til Jesus, har vi på en måde overladt til Gud at bestemme. Hvordan og hvorhen og til hvad, han vil føre os, er ikke vores sag. Vores sag er at stole på, "Han fører os ad rette veje for sin godheds og trofastheds skyld". Noget bedre form for spirituelt liv kan vi vel ikke tænke os, ej heller nogen højere grad af opfyldelse.

Før vi forlader dette afsnit om Jeremias' opgør med den falske gudsdyrkelse i Juda vil en liste med henvisninger til bibeltekssten utvivlsomt være på plads.

Jeremias angriber den falske udenrigspolitik (ensbetydende med at søge hjælp hos andre folks guder fremfor hos Jahve) bl.a. i 2:18 og 36. Han angriber

ba'alsdyrkelsen i 2:23 og flere andre steder, okkultisme i 27:9, dyrkelsen af Himmeldroningen i 44:15 ff.; han går hårdt i rette med forhærdelsen, de forstokkede hjerter, den manglende vilje til at høre og adlyde Herrens ord og vægringen mod at omvende sig bl.a. i 3:6-13;; flere steder i teksten kommer et direkte og indtrængende omvendelseskald bl.a. i 3:14 og 25:5. Jeremias har flere sammenstød med falske profeter; et generelt angreb på dem har vi i 23:9-40. Konger og kongehuset angribes igen og igen, storbønderne ligeså, heller ikke det jævne folk går fri. Tempelromantikken og troen på templets ukrænkelighed og yden beskyttelse af by og folk angribes i 7:4 og 26:6; brændofre i 18:15, pagtens ark i 3:16; omskærelsen, som Gud vil er hjertets omskærelse (4:4); vold, undertrykkelse, snyd og bedrag, og mange andre sociale og strukturelle synder angribes igen og igen, fremtrædende eksempler er 9:5 og 22:3. Kravet om at yde ret og retfærdighed lyder stærkt i 22:3.

Jeremias og håbet

Med Jeremias' stærke forkyndelse af dom får hans forkyndelse af håb og frelse os virkelig til at spidse ørerne.

Denne vending er i sandhed overraskende, og var det også for profeten selv (32:16-25; 33:3. Herren, Jahve, "alle menneskers Gud", han som skabte jorden og for hvem intet er umuligt (32:27; 33:2-3) åbner for den fremtid, som i dommen var frataget både Israels folk og alle andre folk (jvf. dommen over nationerne forkyndt i kapitel 46-51).

Det frelseshistoriske perspektiv, som er alle profeternes, og som kun Israel blandt alle folkene er velsignet med, er af afgørende betydning for vor tolkning af Skriften, og det er vigtigt at holde fast ved det, når det gælder en så kompleks bog som Jeremias' Bog.

Ellers ender vi let i almindeligheder og i forestillinger, ønsker og tanker, som vi mennesker har og tumler med. De bringer os aldrig længere end til den ene dags tidender om lykke og og den næste om finanskriser, som ingen kender varigheden af (jvf. Jer 51:46).

Guds folk har noget mere substantielt at bygge deres liv og fremtid på, nemlig ham, som Jeremias kalder "Israels håb", han hvis pagt og løfter står fast.

Ingen vil kunne beskyldte Jeremias for at være lykkeprofet, for at udstede tomme og løfter, for jubeloptimisme.

Jeremias har forkyndt Herrens altomstyrtende dom og mere end nogen udspekt ethvert håb bygget på falske forestillinger. Mere end nogen har han tegnet et retvisende billede af verdenssituationen og af folkets moralske uforberedthed på at kunne honorere den. "Trindt om er rædsel" (6:25; 20:10; 29:18; 30:5; 46:5 og 49:29) var så meget hans budskab, at han ligefrem fik det som øgenavn.

Derfor er det så vigtigt at lægge mærke til, hvor omfattende, han taler om håb, men vel at mærke et håb knyttet til Jahve alene, ikke til noget menneskeligt. Kun det at stole på Herren går an. Alt andet vil kun bringe skam.

Der er meget historie i Jeremias' tale om håb. For det handler om noget, Gud vil gøre. Det er ikke en indre fornemmelse, men bygget på åbenbaring og erfaring af Guds frelse. (Der er grund til også, og måske navnlig når vi taler spiritualitet, at advare mod den ahistoriske tilgang til Bibelen, som bliver mere og mere almindelig blandt teologer men også blandt jævne kristne. Åndeliggørelsen af Skriften har altid indebåret store farer; de er ikke blevet mindre i dag, hvor tendensen er så udtalt).

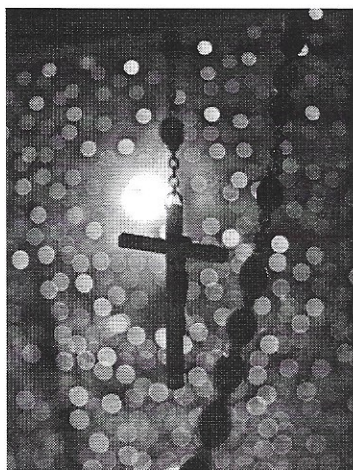
Når Jeremias kan forkynde håb, hænger det sammen med, at Gud er den Gud, han er, og han kan aldrig reduceres til noget mindre eller omgøres til en anden. Han er den Gud, han er, og han er det "fra evighed til evighed". Hans frelsesforsæt, hans udvælgelse, kald og forjættelse fortryder han ikke, trækker han ikke tilbage, går han ikke fra.

Allerede Moses havde syslet med disse ting (3 Mos 26), havde forudsagt Israels frafald og eksil, men også dets genoprettelse og genindsættelse som Guds folk:

"Selv da, når de er i deres fjenders land, vil jeg ikke forkaste og ikke vrage dem, og ikke gøre det af med dem, så jeg bryder min pagt med dem. Jeg er Herren deres Gud! For deres skyld vil jeg huske på pagten med fædrene, som jeg førte ud af Egypten for øjnene af folkene for at være deres Gud. Jeg er Herren!" (vers 44-45).

Håbet er der og vil altid være der, fordi Gud er Gud.

Straf, og endda hård straf kan blive nødvendig for at frelse folket og åbne dets øjne for tingenes natur og den rette

sammenhæng i gudsforholdet og pagten, men straffen er ikke ultimativ. Barmhjertheden, nåden, trofastheden er større.

Derfor bliver Jeremias samtidig med, at den er den mest markante af domsprofeterne, også den mest markante forkynner af håbet.

Håbet genopretter alt

Håbet er eskatologisk, dvs. det gælder en tid, som endnu ikke er kommet: "Der skal komme dage", og det rækker ud over tid og historiens vingefang, til den messianske konge, Davids retfærdige spire, til ham hvis navn ligefrem er "Herren er vor retfærdighed" (Jer 23:5-6; 33:15-16), til det messianske rige, til det nye Jerusalem, ja til evigheden og den fornyede jord. Dette håb er universelt, og gælder ikke kun Israel, folkene er også omfattet af det.

En ny pagt, et nyt hjerte, Guds lov skrevet i hjerterne, udslettelse af al synd og skyld, personligt kendskab til Herren fra den yngste til den ældste (Jer 31:31-37) er løftet, som bærer håbet. Alt det, som den første pagt ikke har kunnet give, er her, for det er faktisk en ny skabelse, som finder sted. Endnu mangler kun Jesus, men når først han er der, falder alt på plads; nyskabelsen, forvandlingen kan virkelig finde sted (se Rom 8:1-8; 2 Kor 3-5; Gal 6:15).

Håbet genopretter alt, gudsrelationen, relationerne indbyrdes mellem hinanden, landet. Forløsningen er både åndelig og fysisk, omfattende det hele menneske og hele dets verden. Dette sidste må ikke overses.

Håbet er værd at vente på; det er der,

men opfyldelsen tøver. Det må leves ud i tro og tillid. Men det er håb som giver mod og kraft (Jer 46:27-28; 51:46), sætter i stand til at leve i fred, leve til velsignelse for sig selv og for andre (29:5-14), mod til at handle, også når handlingen forekommer absurd, næsten kan virke som en form for galgenhumor (kapitel 32). Det giver også mod til at bede, og substans til det, vi beder om.

Håbet giver tro og tillid til det, vi engang skal blive, og dermed også en mulighed for, at vi i hvert fald delvis kan blive det allerede nu (Jer 33:9). Håbet heler og læger og giver en rigdom af fred og tryghed (33:6). Håbet er lifligt, lifligt som den allerskønneste og sødeste drøm (Jer 31:26).

Spirituel liv i Jeremias' version er at leve med Gud og i hans bestemmelse for en, leve i de vilkår og omstændigheder, hans kald sætter en i. Det er at opleve at blive brudt ned og måtte bryde ned, at opleve sorg, smerte, vrede, frustration, misforståelser, måske had og overgreb. Det er at se sine håb svinde og opløses. Måske opleve det yderste mørke.

Men det at kende Gud, kende hvem han virkelig er og at blive ledt ind på hans vej, og i det få håb, sandt håb, håb der holder, håb, der overrasker, håb der fryder, læger, lindrer, giver mod, udholdenhed, gør mig positiv og til en medlever med andre fremfor en klager og klynker, gør mig til forbeder, lader mig kende Guds fred.

Det er et sådant spirituelt liv, Bibelen helst formidler videre til os allesammen. Må det blive vort.

Kristent Perspektiv udgives af Perspektiv Bibelskole.

Sekretariatet v. Henning Lytje, Falen 61A, 5000 Odense C, tlf. 74415540.

Ekspedition: Gerda Jessen Sørensen, Lindevej 56 A. 5250 Odense SV, tlf. 66132048.

Redaktion: Carsten Thomsen (ansv. red), ctpress@mac.com, Louis Nielsen, louis.nielsen@mail.dk. Astrid i Hjøllum Christensen.

Bladet udgives 4 gange om året. Det udsendes gratis til studerende på Perspektiv Bibelskole.

Årsabonnement: 125 kr. **Hjemmeside:** www.kristentperspektiv.dk